

K 10768

Bakalářská práce

2006

MICHAELA CHOVIŤKOVÁ

Knihovna JU - ZF

3 1 1 4 8 0 5 9 3 4

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zemědělská fakulta

Katedra cestovního ruchu v Táboře

Bakalářská práce

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání – cestovní ruch

Využití technických památek v cestovním ruchu ve vybraném regionu

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Marie Hesková, CSc.

Autorka:

Michaela Chovítková

Tábor 2006

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta
Katedra cestovního ruchu
Akademický rok: 2004/2005

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Michaela CHOVÍTKOVÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání - cestovní ruch**

Název tématu: **Využití technických památek v cestovním ruchu ve vybraném regionu.**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Provést analýzu technických památek a technických atraktivit.
Na základě primárních a sekundárních informací navrhnout možnosti využití technických památek v oblasti Jindřichova Hradce.

Metodika postupu:

1. Studium odborné literatury.
2. Analýza primárních a sekundárních informací.
3. Provedení vlastního terénního průzkumu.
4. Návrh na využití technických památek jako produktů cestovního ruchu.

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Použitá metodika, 4. Vlastní práce, 5. Závěr, 6. Resumé v Aj nebo Nj, 7. Použitá literatura, 8. Přílohy.

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
knihovna katedry CR - ZF

PC 5999 D455

MDT: 399.85

Rozsah práce: 30 - 40 stran
Rozsah příloh: dle potřeby
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

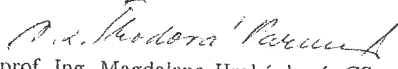
Seznam odborné literatury:

- Klempera, J.: Vodní mlýny v Čechách IV. a V. Praha: Libri, 2001.
Lednický, V.: Technické památky v cestovním ruchu. VŠB Ostrava, 2004.
Novotná, D. a kol.: Technické památky v Čechách, na Moravě, ve Slezsku.
Praha: Olympia, 2004.
Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 2. díl. Praha:
Libri, 2002.

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Marie Hesková, CSc.
Katedra cestovního ruchu

Datum zadání bakalářské práce: 15. března 2005

Termín odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2006

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Fakulta inženýrská
VANČUROVA 2904 390 01 TÁBOR

doc. Ing. Marie Hesková, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. března 2005

Poděkování

Děkuji doc. Ing. Marii Heskové, CSc. za odbornou pomoc a vedení při zpracování bakalářské práce. Rovněž bych ráda poděkovala RNDr. Blaženě Gehinové za pomoc při zpracování tématu technických památek, zaměstnancům informačního střediska v Jindřichově Hradci a provozovatelům objektů technických památek, kteří byli ochotni mi poskytnout informace a podkladové materiály nezbytné pro vznik této práce.

Tábor, duben 2006

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Využití technických památek v cestovním ruchu ve vybraném regionu“ vypracovala samostatně na základě vlastních zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

Tábor, 15. dubna 2006

Michaela Chrástková

Obsah

Úvod.....	- 7 -
1 Literární přehled.....	- 9 -
1.1 Přehled knižních publikací k problematice technických památek.....	- 9 -
1.2 Vymezení pojmů.....	- 10 -
1.3 Cestovní ruch v rozvoji regionů	- 11 -
1.4 Technické památky a cestovní ruch.....	- 12 -
1.4.1 Využití technických památek v cestovním ruchu	- 13 -
1.5 Ochrana kulturního dědictví	- 14 -
1.5.1 Kulturní památky	- 15 -
1.5.2 Technické památky a jejich záchrana	- 15 -
1.6 Kategorizace technických památek	- 16 -
1.6.1 Účel výrobně-technických staveb.....	- 16 -
1.6.2 Období vzniku výrobně technických staveb.....	- 17 -
2 Metodika práce.....	- 18 -
2.1 Pracovní hypotézy	- 18 -
2.2 Výběr technických památek a atraktivit	- 18 -
2.3 Provedení terénního výzkumu	- 19 -
2.4 Analýza dat	- 20 -
2.5 Návrhy využití technických památek v produktech cestovního ruchu	- 21 -
3 Analýza stavu a využitelnosti technických památek	- 22 -
3.1 Vymezení oblasti Jindřichohradecko.....	- 22 -
3.1.1 Význam Jindřichova Hradce v historii	- 22 -
3.1.2 Postavení oblasti v cestovním ruchu.....	- 22 -
3.2 Technické památky v oblasti Jindřichohradecko.....	- 23 -
3.2.1 Hodnocení oblasti ve vztahu k propagaci technických památek	- 24 -
3.2.2 Způsob hodnocení technických památek.....	- 25 -
3.3 Analýza technických památek	- 25 -
3.3.1 Dopravní technické památky	- 26 -
3.3.2 Vodohospodářské technické památky	- 26 -
3.3.3 Technické památky pro zpracování zemědělských produktů.....	- 27 -
3.3.4 Technické památky a pozůstatky těžby surovin	- 28 -
3.3.5 Technické památky ostatní výroby	- 28 -
3.3.6 Technické památky pro zpracování dřeva	- 28 -
3.3.7 Technické památky po hutnické výrobě a kovovýrobě	- 29 -
3.3.8 Jiné technické památky stavebního charakteru.....	- 29 -
4 Vyhodnocení analýzy	- 31 -
5 Návrh využití technických památek v cestovním ruchu	- 33 -
5.1 Existující naučné stezky po technických památkách.....	- 33 -

5.2	Návrh nových naučných a poznávacích stezek	- 34 -
5.2.1	Poznávací trasy městem Jindřichův Hradec a jeho okolím	- 34 -
5.2.2	Pěší turistika.....	- 36 -
5.2.3	Cykloturistika	- 39 -
5.3	Typy na výlet	- 46 -
5.4	Výstavy	- 46 -
5.5	Propagační materiály	- 47 -
6	Závěr.....	- 48 -
7	Summary	- 50 -
8	Použité zdroje	- 51 -
9	Seznam příloh	- 54 -

Úvod

Cestovní ruch se stejně jako různá odvětví terciární sféry neustále vyvíjí. Tento vývoj spočívá zejména v rozvíjení dosavadních možností, které skýtá rekreační prostor, v rozšiřování sortimentu poskytovaných služeb, jejich zkvalitňování a v neposlední řadě též v nalezení způsobu využití potenciálu, který dosud zůstával více či méně v pozadí.

Technické památky představují ve většině případů potenciál, který v cestovním ruchu není příliš využíván především z důvodu, že mnoho památek není ve stavu, kdy by mohly sloužit pro potřeby cestovního ruchu, aniž by vyžadovaly značné investice do oprav a restaurace. Kvůli nedostatečné péči v uplynulých letech byly poškozeny či zničeny jak industriální stavby, tak jejich zařízení a vnitřní vybavení, a tím byly omezeny i možnosti jejich využití v cestovním ruchu.

Opomíjení technických památek má za příčinu i to, že je s nimi spojována průmyslová revoluce, která v očích lidí přinesla především nevratné újmy na životním prostředí a změnu přírodního rázu okolní krajiny, a proto byla tato etapa vývoje odsunuta do nevědomí, ne-li zatracena, stejně jako vše s ní spojené. Většina technických památek tak bohužel nepřečkala do doby, kdy jsou doklady technického vývoje považovány často za unikátní, a my jsme schopni rozpoznat jejich historickou a kulturní hodnotu.[7]

Cílem bakalářské práce je proto provést analýzu technických památek a atraktivit a najít možnosti jejich využití v cestovním ruchu, a to v oblasti Jindřichohradecko. Jindřichohradecko má značný potenciál z hlediska cestovního ruchu v podobě významných historických památek a oblastí se zachovalou přírodou, jako je např. Česká Kanada. Technické památky zde mají také své místo, ale ve většině případů chybí jejich komplexní propagace. Jejich využití se váže na jiné významné historické památky či historické události.

S využitím technických památek v cestovním ruchu úzce souvisí zejména jejich prezentace jako průmyslového dědictví, které mělo ve své době svůj účel a vliv na rozvoj měst a regionu. Technické památky byly v minulosti, a do jisté míry jsou i dnes z různých důvodů opomíjené i přesto, že mají nezpochybnitelný význam pro kulturní tradici a kulturu jako takovou. Jsou to jedinečné „hmotné pozůstatky dokládající vývoj vědy, výroby a techniky ve všech historických souvislostech“ [4], a proto pokládám za přínosné zabývat se problematikou jejich využití.

Technické památky jsou dnes vlivem člověka a okolí více či méně zachovalé a nacházejí se ve vlastnictví různých subjektů (FO, PO, stát). Proto je v první řadě důležité provést

analýzu stavu technických památek daného regionu a na základě získaných primárních a sekundárních informací navrhnout jejich využití v produktech cestovního ruchu. Zjištěné skutečnosti pak budou sloužit jako podklad pro vytvoření konkrétního produktu v podobě poznávací či naučné stezky, který bude prezentován prostřednictvím prospektu (brožury).

1 Literární přehled

1.1 Přehled knižních publikací k problematice technických památek

Do roku 2002 chybělo na trhu literární dílo, které by se komplexně zabývalo problematikou technických památek. Většina děl v této oblasti se zabývá jednotlivými odvětvími, do kterých lze různé technické památky zařadit, často se však jedná spíše o literaturu zaměřenou na dějiny techniky, průmyslu, řemesel a obchodu. Problémem je i stáří některých publikací, které byly často vydány na počátku 20. století. Avšak v posledních letech stoupá zájem o zapomenuté výrobní tradice, což dává vznik novým publikacím zaměřujícím se na výrobu a řemesla převážně 19. a 20. století.

DAVID, P., SOUKUP, V.: *222 TECHNICKÝCH SKVOSTŮ ČESKÉ REPUBLIKY* [3] – Tato kniha patří mezi novější publikace. Vydána byla v roce 2005 akciovou společností Kartografie Praha. Technické památky v této knize definuje DVOŘÁKOVÁ [4] jako hmotné pozůstatky dokládající vývoj vědy, výroby a techniky ve všech historických souvislostech. Kniha se v krátkém úvodu zabývá zejména problematikou ochrany technických památek na našem území. Většina knihy je, jak již název napovídá, věnována vybraným technickým skvostům. Pro snazší orientaci a lokalizaci památek kniha obsahuje v zadní části autoatlas České republiky.

HLUŠIČKOVÁ, H. a kol.: *TECHNICKÉ PAMÁTKY V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A VE SLEZSKU I.-IV. DÍL* [7], [8], [9], [10] – Publikace byly vydávány od roku 2002 do roku 2004. Vznikl tak soubor encyklopedií, které se zabývají jednotlivými obory, jež mají spojitost s technikou a výrobou, ale zároveň mapují průmyslové dědictví na našem území, a to ve čtyřech obsáhlých svazcích. Toto rozsáhlé dílo bylo sepsáno kolektivem autorů pod vedením hlavní editorky Hany Hlušičkové.

JOSEF, D.: *ENCYKLOPEDIE MOSTŮ V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A VE SLEZSKU* [11] – Kniha představuje na 1 000 nejzajímavějších mostních staveb České republiky a přináší tak průřez mostního stavitelství minulosti i 20. století. Kromě úvodní stati a abecedně řazeného slovníku mostů a lávek, obsahuje kniha dále výkladový slovník odborných výrazů.

LEDNICKÝ, V.: *MOŽNOSTI UPLATNĚNÍ TECHNICKÝCH PAMÁTEK V CESTOVNÍM RUCHU* [12] – Tento příspěvek je součástí sborníku z kolokvia Ostrava 2004. Lednický se zde věnuje úloze technických památek v cestovním ruchu, jejich potenciálu jako inovace v cestovním ruchu.

LEDNICKÝ, V.: *TECHNICKÉ PAMÁTKY V CESTOVNÍM RUCHU* [13] – Zde se Lednický podrobněji zabývá strategií využití technických památek a průmyslové infrastruktury v cestovním ruchu. Dále nastiňuje možnosti zařazení technických památek do produktů cestovního ruchu.

NOVOTNÁ, D. a kol.: *TECHNICKÉ PAMÁTKY V ČECHÁCH, NA MORAVĚ, VE SLEZSKU* [14] – Průvodce edice „Navštivte...“ vydalo v roce 2004 nakladatelství Olympia a.s. Na 96 stranách jsou nabídnuty informace o některých technických památkách jednotlivých regionů České republiky.

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J.: *VÝKLADOVÝ SLOVNÍK CESTOVNÍHO RUCHU* [15] – Slovník definuje technickou památku jako stavbu, technické zařízení nebo technické řešení již nevyužívané, zajímavé svým provedením, umístěním, zachovalostí, slohem apod.

1.2 Vymezení pojmů

- **CESTOVNÍ RUCH** „...komplexní společenský jev jako souhrn aktivit účastníků cestovního ruchu, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně-správních aktivit (politika CR, propagace CR, regulace CR, mezinárodní spolupráce apod.) a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity.“ [15, str. 45]
- **CYKLOSTEZKA** „...společná stezka pro cykloturistiku a pěší turistiku, účelová komunikace s vyznačením pruhu na vozovce. Má zpevněný povrch a většinou je oddělena od frekventované silniční dopravy. Cykloznačky se umísťují stejně jako dopravní značky před každou křižovatkou nebo odbočkou cyklotrasy.“ [15, str. 50]
- **CYKLOTRASA** „...komunikace pro cykloturistiku využívající stávajících místních a účelových komunikací včetně polních a lesních cest, silnic III. třídy a silnic II. třídy s malou frekvencí provozu. Používají se základní cykloznačky – návěst před křižovatkou, směrová tabule, směrová tabulka.“ [15, str. 50]
- **NÁVŠTĚVNÍK** „...jakákoliv osoba, která cestuje do jiného místa než je místo jejího obvyklého pobytu na dobu nepřevyšující 12 po sobě jdoucích měsíců, přičemž účel návštěvy je jiný než výkon činnosti odměňované z navštíveného místa...“ [15, str. 191]

- **TECHNICKÁ PAMÁTKA** „..., stavba, technické zařízení nebo technické řešení již nevyužívané, zajímavé svým provedením, umístěním, zachovalostí, slohem apod.“ [15, str. 288]
- **TECHNICKÁ ATRAKTIVITA CESTOVNÍHO RUCHU** „...stavba, technické zařízení nebo technické řešení jedinečné nebo zajímavé svým provedením, vztahem k okolním stavbám, velikostí, historickým nebo současným významem, designem apod. a stávající se tak cílem pro návštěvníky.“ [15, str. 288]

1.3 Cestovní ruch v rozvoji regionů

Cestovní ruch je ve světě považován za odvětví budoucnosti. Jeho význam neustále stoupá jak v národních ekonomikách, tak z pohledu celosvětového. To lze přikládat jeho provázanosti s mnoha aspekty ekonomiky, zejména podílu na tvorbě HDP, pozitivnímu vlivu na platební bilanci státu, příjmům státního i místních rozpočtů, tvorbě pracovních příležitostí. [6]

Na rozvoj cestovního ruchu má vliv několik faktorů. Vedle faktorů selektivních, mezi něž patří např. faktory politické a ekonomické, mají v cestovním ruchu význam lokalizační podmínky, které rozhodují o funkčním využití konkrétních oblastí v cestovním ruchu. Jedná se o podmínky přírodního charakteru a o podmínky charakteru společenského. Technické památky a atraktivita řadíme mezi kulturně historické památky, které patří ke společenským předpokladům rozvoje cestovního ruchu. [17]

Patrné je, že cestovní ruch nemá význam pouze na úrovni státní, ale že plní důležitou roli také v rozvoji regionů. Jedním z možných řešení problematiky rozvoje cestovního ruchu v regionech je využívání nástrojů destinačního managementu a marketingu. „Nedoceňování významu marketingových studií cestovního ruchu, resp. marketingu jako tržní filozofie, představuje vážnou překážku v dalším rozvoji cestovního ruchu v regionech [5, str. 46].“ V České republice se problematika rozvoje regionů a řízení destinací začala rozpracovávat po roce 2000, z teoretické úrovně poznání se pomalu přesouvá do praxe regionálních institucí a podnikatelských subjektů v cestovním ruchu. [6]

Podpora rozvoje cestovního ruchu [23] v oblasti Jindřichohradecko probíhá na několika úrovních. V první řadě je to podpora prostřednictvím Ministerstva pro místní rozvoj a jeho Státního programu podpory cestovního ruchu, v jehož rámci jsou formovány programy podpory pro rozvoj regionů. Jednou z dalších variant využitelných pro rozvoj cestovního

ruchu v regionu je čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU. Dotace na cestovní ruch je dále možno čerpat z grantů v rámci grantové a dotační politiky Jihočeského kraje.

Na úrovni správních obvodů mají podporu rozvoje cestovního ruchu za úkol odbory cestovního ruchu na městských úřadech. V Jindřichově Hradci je prostřednictvím městského úřadu provozováno informační středisko, jehož úkolem je podpora cestovního ruchu především formou poskytování služeb návštěvníkům, propagačních materiálů, účasti na veletrzích a výstavách.

Odbor cestovního ruchu v Jindřichově Hradci sestavuje program rozvoje města [23], který se týká zejména využití kulturního a přírodního potenciálu oblasti v cestovním ruchu a obnovy kulturních památek v rámci památkové péče. Koncepce obsahuje i možnosti využití některých technických památek, zejména vodních ploch pro rekreaci. Některé technické stavby se nacházejí na seznamu objektů v koncepci památkové péče města Jindřichův Hradec, u nichž je plánována rekonstrukce.

Významnou úlohu při tvorbě strategie pro marketing cestovního ruchu na domácím a zahraničním trhu hraje Česká centrála cestovního ruchu, která zároveň spolupracuje s regiony.

Aktivní přispívání k vytváření podmínek a nástrojů pro rozvoj cestovního ruchu a kultury na území Jihočeského kraje zajišťuje Jihočeská centrála cestovního ruchu. Ta sdružuje právnické osoby, jejichž činnost souvisí s rozvojem cestovního ruchu v regionu. Cílem je společná prezentace regionu, tvorba komplexních služeb pro návštěvníky a spolupráce s incomingovými cestovními kanceláři.

1.4 Technické památky a cestovní ruch

Nebývalý rozmach především zahraniční turistiky po roce 1989 ukázal nejen možnosti výjezdu našich občanů do cizích turistických lokalit, ale přilákal k návštěvě naší země velmi mnoho zájemců. Koncem posledního desetiletí uplynulého století se však ukázalo, že se Česká republika stává standardní turistickou zemí. Navíc konkurence v oblasti cestovního ruchu mezi jednotlivými státy vzrostla a je tedy třeba přistoupit k inovacím v cestovním ruchu. Za jednu z velkých šancí tohoto rozvoje je možno považovat uplatnění technických památek a technických provozů v cestovním ruchu. [12]

České země jako součást evropského dění v oblasti technického rozvoje nezůstaly pozadu, dokonce byly v některých etapách nositeli pokroku a inovací společně s předními evropskými státy. Dokladem toho je rozsáhlé dědictví výrobních a technických objektů ze všech etap jejich vývoje, roztroušených na území celé České republiky. [7]

Ač jsou technické památky stále považovány za méněcenné z pohledu památkové péče či návštěvníků, v posledních letech se o nich začíná více hovořit. Téma technických památek je stále diskutovanější v odborných kruzích zejména v souvislosti s rozvojem cestovního ruchu v oblastech bohatých na průmyslové památky. Důkazem toho jsou četné studie využitelnosti technických památek v cestovním ruchu, vznik publikací zabývajících se výhradně průmyslovým dědictvím, konference a workshopy. V roce 2003 se technické památky dokonce staly hlavním tématem Dnů evropského dědictví 2003, které proběhlo v jihočeských Prachaticích [37].

1.4.1 Využití technických památek v cestovním ruchu

Využitím technických památek v cestovním ruchu se podrobněji zabývá LEDNICKÝ [13]. Tvrdí, že využití movitých památek v cestovním ruchu není tolik komplikované, jako využití těch nemovitých. Movité památky nabízejí možnosti uplatnění v cestovním ruchu např. v podobě muzejních expozic či nostalgických jízd historických dopravních prostředků.

Využití nemovitých technických památek je často spojeno s nutností přestavby a rekonstrukce. Nabízí se tak možnost provedení vnitřní rekonstrukce objektu, která by umožnila pokračování v původní výrobní aktivitě, aniž by došlo ke změně vzhledu a dispozice objektu. Změnou využití celého objektu by naopak mohla vzniknout nová, pro lidi přitažlivá zařízení cestovního ruchu, jako jsou muzea, hotely, restaurace apod. Průmyslové skanzeny a muzea by se v cestovním ruchu uplatnily stejně jako prohlídka historických provozů, kde se uchovala pro návštěvníky přitažlivá výroba.

Poznávací a naučné stezky představují v dnešním cestovním ruchu častý způsob využití památek ve spojení s okolní krajinou. Není tomu jinak ani v případě památek technických, které často bývají součástí naučných stezek.

Snahy o využití technických památek často narážejí na nepřekonatelné bariéry, které znamenají jejich praktickou nevyužitelnost. Jsou spojeny především s nevyhovujícím technickým stavem památek, nezájmem vlastníků o jejich zpřístupnění nebo zařazení do produktů cestovního ruchu, nedostatkem finančních prostředků na opravu a zpřístupnění technické památky a majetkovými problémy vyplývajícími z vlastnických vztahů.

Využívání technických památek je na druhé straně limitováno zažitými názory o jejich nezajímavosti a nedostatečnou informovaností, což v konečném důsledku vede k nezájmu ze strany účastníků cestovního ruchu, někdy i subjektů, které mají odpovědnost za rozvoj cestovního ruchu v regionu.

1.5 Ochrana kulturního dědictví

Problematika ochrany technických památek jako kulturního dědictví je podrobněji zpracována ŠENBERGEREM [18] v 1. dílu souboru encyklopedií Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Tendence k záchraně technických památek se začaly objevovat již v období První republiky, kdy roku 1924 byla zveřejněna výzva k záchraně technických památek v *Národních listech*.

Památkami vědy, techniky a výroby, zjednodušeně pak nazývaných technickými památkami, se soustavněji začala zabývat památková péče až po vydání zákona o kulturních památkách č. 22 z roku 1958, který byl v roce 1987 nahrazen zákonem č. 20 o státní památkové péči. Snahy o uchování technických památek byly podpořeny v průběhu 50. a 60. let 20. století pořizováním soupisu technických památek jako podkladu pro státní seznam nemovitých kulturních památek. Zpočátku byl při výběru památek kladen důraz zejména na unikátnost objektů, jejich stáří a architektonickou hodnotu. Postupem času však nabývaly na důležitosti i technická díla z období industriálního, jehož architektonické slohy byly dříve z pohledu umělecké veřejnosti nepřijatelné.

Vztah k technickým památkám se postupně začal měnit i díky světovým názorům, které přehodnocovaly pohled na stopadesátileté období neuvěřitelného pokroku v rozvoji techniky. V roce 1971 došlo k vytvoření Mezinárodní komise pro ochranu průmyslového dědictví (TICCIH) při UNESCO, s cílem koordinovat a organizovat mezinárodní spolupráci při záchraně průmyslového dědictví.

U nás vedl v roce 1987 neutěšený stav péče o technické památky a industriální architekturu ke vzniku Sekce ochrany průmyslového dědictví (SOPD) při Národním technickém muzeu v Praze. V roce 1995 byl pak na podporu evidence industriálního dědictví Ministerstvem kultury vyhlášen programový projekt „Výzkum industriálních a technických objektů a areálů“, jehož nositelem se stal Státní ústav památkové péče.

Podle DVOŘÁKOVÉ [4] existuje vedle klasické ochrany technických památek na místě samém ještě několik dalších možností jejich záchran. Dokladem jsou např. české skanzeny vytvořené přenesením památek nebo památková rezervace technického dědictví Stará huť u Adamova, jež je ukázkou jedné z možností plošné památkové ochrany. Dvořáková dále hovoří o muzejním posláním technických památek jako o ideálním příkladu jejich využití. Značný posun kupředu v ochraně památek vidí i ve skutečnosti, že některé lokality byly vybrány k nominaci na Seznam světového dědictví UNESCO.

1.5.1 Kulturní památky

Zákon č. 20/1987 Sb. [19], o státní památkové péči definuje v § 2 kulturní památky následovně:

- 1) Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje ministerstvo kultury nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory:
 - a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,
 - b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a událostem.
- 2) Soubory věcí podle odstavce 1 se prohlašují za kulturní památky.

Samotné označení „technická památka“ neznamená ochranu památky jako kulturního dědictví. Tuto ochranu zajistí až prohlášení památky za kulturní či národní kulturní památku, popřípadě její zařazení v rámci plošné ochrany, tedy památkové nebo přírodní rezervace.

Dnes je do státního seznamu kulturních památek zapsáno zhruba 1500 technických památek (především nemovitých), přičemž zvláště výjimečné stavby jsou evidovány jako národní kulturní památka.* Stav ostatních chráněných objektů, zapsaných do státního seznamu, je závislý především na majiteli a na dostupnosti finančních prostředků více než na vlastní památkové ochraně. [18]

1.5.2 Technické památky a jejich záchrana

Obecný výklad pojmu technická památka je součástí zákona č. 22/1958 Sb. Výkladový slovník cestovního ruchu [15] definuje technickou památku jako stavbu, technické zařízení nebo technické řešení již nevyužívané, zajímavé svým provedením, umístěním, zachovalostí, slohem apod.

NOVOTNÁ [14] vyzdvihuje roli technických památek vedle ostatních kulturních a historických památek zejména v souvislosti s jejich cenným svědectvím o dovednostech člověka a jejich významným podílem na rozvoji techniky a průmyslu.

* Karlův most v Praze (1962); pozůstatky z koněspřežní železnice z Českých Budějovic do Lince (1971); most přes Otavu v Písku (1989); přenesený řetězový most ve Stádlci (původně v Podolsku, 1995); renesanční vodní mlýn ve Slupi; pevnost Dobrošov; areál dolu Michal v Ostravě; *technická památková rezervace* - areál Staré huti u Adamova

DAVID a SOUKUP [3] zdůrazňují potřebu zachovat dosud dobou či lidmi nepoznamenané památky pro příští generace. Vidí je nejen jako doklady technického vývoje, ale zároveň jako nedílnou součást krajiny.

Jako významnou složku historické krajiny a hodnototvornou složku lidské vzdělanosti popisuje technické památky LEDNICKÝ [13]. Zároveň předesílá, že jedním z prvořadých úkolů je proto hledání možností, jak navrátit památky do života, využít jejich přednosti a přiblížit je tak lidem.

DVOŘÁKOVÁ [4] technické památky definuje jako „hmotné pozůstatky dokládající vývoj vědy, výroby a techniky ve všech historických souvislostech“, dále naznačuje jejich dělení na památky movité a nemovité a věnuje se též problematice jejich ochrany.

1.6 Kategorizace technických památek

Podle povahy lze technické památky dělit na movité a nemovité. Movité památky představují veškerá technologická zařízení, nemovité pak všechny stavební části díla. Pro účely kategorizace jsou technické památky zařazeny do skupin podle výrobních odvětví. Oficiálně platí třídník výrobních odvětví Ministerstva průmyslu a obchodu ve zkratce OKEČ. [4]

Encyklopedie Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I. díl [7] rozlišuje 23 kategorií, do kterých následně technické památky řadí. Jsou to následující odvětví: doprava, dřevo a jeho zpracování, elektroenergetika, elektrotechnika, hornictví, hutnictví, chemický průmysl, keramika a porcelán, knihtiskařství a polygrafické techniky, koželužství a kožedělný průmysl, lázeňství, mincovnictví, papírenství, plynárenství, poštovníctví, potravinářství, sklářství, slévárenství, strojírenství, textilnictví, věda aplikovaná, vodohospodářství, vojenství.

Mezi technické památky patří výrobní a technické stavby. Jsou názorným průvodcem pokroku a prosperity v oblasti techniky, který kopíruje jak kulturní, tak ekonomickou a technickou úroveň společnosti v určitém období. Výskyt a četnost staveb jsou úzce spjaty s mezníky vývoje techniky, které ve 12. a 13. století představovala prudce se rozvíjející řemeslná výroba, v průběhu 17. a 18. století to byl přechod od řemeslné dílny k manufaktuře a konečně nástup průmyslové revoluce na přelomu 18. a 19. století. [18]

1.6.1 Účel výrobně-technických staveb

ŠENBERGER [18] vidí účel výrobně-technických staveb jako rozhodující kritérium pro jejich základní identifikaci.

Skupina *jednoúčelových staveb* představuje škálu technických děl rozmanitých tvarů, velikostí i charakteru konstrukcí, přičemž používané stavební technologie odpovídaly jak účelu stavby, tak období vzniku. Účelem takových staveb bylo krytí volná výrobní zařízení. Často se jednalo o stavby určené pro těžbu nebo základní mechanické či tepelné zpracování surovin.

Jednoúčelové stavby se stávaly jádrem souborů dalších staveb, jako jsou velkoprostorové sklady, sýpky či sušárny. Dohromady tak vytvořily novou kategorii – *výrobní stavby kombinované*. Typickými představiteli jsou stavby pro potřeby potravinářství – pivovary, sladovny, cukrovary, lihovary nebo sklady obilí a sklepy.

Třetí skupinou jsou *víceúčelové výrobní stavby*, které jsou historicky mladší. Jejich podstatou je vytvoření univerzálního vnitřního prostoru pro různé druhy činností. Zlomovým bodem ve vývoji víceúčelových staveb se stala manufaktura, avšak zásadní posun přinesla průmyslová revoluce.

1.6.2 Období vzniku výrobně technických staveb

V rámci časového třídění historických výrobně-technických staveb ŠENBERGER [18] vymezuje dvě hlavní skupiny.

Skupina výrobně-technických staveb *předindustriálních* zahrnuje objekty z nejstarších období výroby až po přelom 18. a 19. století. Typickým rysem předindustriálních staveb je jejich silná návaznost na okolní krajinu, jejíž důvod spočívá ve využívání přírodní energie vody, větru nebo dřeva jako paliva, a zároveň v rozmístění zemědělských produktů a surovin, které byly zpracovávány. Charakteristickou stavbou vrcholného středověku se stal mlýn a zůstal jí i přes pokrok a změny v průběhu 18. a 19. století. Začátek 18. století je spojen s rozvojem textilní výroby, která se stala iniciátorem rozvoje nových stavebních druhů a díky zvyšujícím se nárokům na strojní vybavení rovněž iniciátorem rozvoje strojírenské výroby.

Stavby *industriální* pocházejí z období od nástupu průmyslové revoluce na počátku 19. století až zhruba do 2. světové války. Expanze průmyslové výroby se odrazila ve vzniku nových továren, v rozvoji nových výrobních podniků, které navázaly na výrobu textilní, a v rozvoji dopravy. Typickým rysem období je silná vazba výrobních podniků na města a podíl na jejich rozvoji. V architektuře továren se projevovaly různé architektonické styly, svou úlohu sehrály i nové materiály a konstrukce. Postupem času byly vytvořeny charakteristické znaky, podle kterých je dodnes možné rozeznat tovární budovy některých období.

2 Metodika práce

Metodika této bakalářské práce vychází z metodiky vypracované k závěrečné zprávě projektu „Technické památky v produktech cestovního ruchu“ [43] za rok 2005, který byl zadán Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a byl řešen v rámci programu „Výzkum pro potřeby regionů“.

2.1 Pracovní hypotézy

Na základě studia odborné literatury vztahující se k tématu technických památek a jejich využití v cestovním ruchu lze stanovit tyto hypotézy:

1. technické památky dokládají technické a řemeslné dovednosti předchozích generací v určité oblasti
2. technické památky dokládají historickou strukturu výroby, vědy a techniky v určité oblasti
3. propagace technických památek v cestovním ruchu je nedostatečná
4. technické památky patří mezi nejméně využívaný potenciál v produktech cestovního ruchu
5. využití technických památek v cestovním ruchu v oblasti Jindřichohradecko brání nedostatečné a nepřehledné turistické značení
6. využití technických památek v cestovním ruchu v oblasti Jindřichohradecko brání jejich nevyhovující technický stav
7. uplatnění technických památek v cestovním ruchu v oblasti Jindřichohradecko existuje

2.2 Výběr technických památek a atraktivit

V rámci výše uvedeného projektu byl vypracován seznam technických památek v regionu jižní Čechy, který nadále respektoval správní území jednotlivých obcí v rámci regionu. Oblast Jindřichohradecko byla vymezena dle správního území Jindřichova Hradce.

Na základě tohoto seznamu následovalo studium sekundárních zdrojů, které mělo za úkol zmapovat oblast Jindřichohradecko na teoretické bázi. Vznikl tak nový seznam, který byl doplněn o památky a atraktivity, které mohly být v prvotním seznamu opomenuty. V rámci seznamu jsou památky řazeny dle svého umístění v oblasti a odvětví výroby. Odvětví výroby

byla zvolena tak, aby respektovala specifiky oblasti Jindřichohradecko z pohledu technických památek a atraktivit.

Oblast Jindřichohradecko je specifická svou bohatostí na technické památky a atraktivitu z odvětví dopravy, vodohospodářství a zpracování zemědělských produktů. Největší počet památek však lze zařadit do skupiny jiných technických památek stavebního charakteru. Další odvětví (zpracování dřeva, těžba surovin, hutnická výroba a kovovýroba, ostatní výroby) mají na Jindřichohradecku druhořadý význam.

Seznam technických památek a základních informací o nich byl sestaven na základě odborné literatury zabývající se problematikou technických památek, zejména čtyř svazků encyklopedie Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Dalším zdrojem informací byl Úřad národní památkové péče, jeho územní pracoviště a odborná pracoviště oblastních úřadů.

V rámci projektu „Technické památky v produktech cestovního ruchu“ byl navržen způsob zpracování databáze technických památek pro potřeby archivace, a to na základě formuláře, jehož úkolem bylo identifikovat technickou památku v území a podat její základní charakteristiku, která určuje technickou památku z hlediska možnosti jejího využití v cestovním ruchu.

Pro vytvoření databáze byla doporučena následující kritéria:

1. územní charakteristika a poloha technické památky
2. popis technické památky
3. význam technické památky
4. možnosti využití technické památky
5. kategorizace technické památky ve vztahu k využití v cestovním ruchu

Pro potřeby archivace byla do databáze dále zařazena digitálně zhotovená fotodokumentace.

2.3 Provedení terénního výzkumu

Pro provedení terénního výzkumu byl stanoven harmonogram vzhledem k časové náročnosti. Výzkum v terénu měl několik cílů:

- vyhledání technické památky na základě informací ze sekundárních zdrojů
- vyhledání památek charakteru technických atraktivit, které je možno zařadit mezi subjekty technických památek vhodných pro využití v cestovním ruchu
- popis technické památky (atraktivity) a zanesení zjištěných informací do formuláře databáze

- provedení fotodokumentace
- konzultace s odborníky kultury v správních obvodech obcí u památek, které jsou prohlášeny za národní kulturní památky nebo kulturní památky
- získání informací o památkách, a to zejména těch, které nebyly v seznamu

Terénní výzkum byl proveden k doplnění a upravení databáze, k zjištění dalších informací o jednotlivých památkách a jejich návaznosti na další subjekty či objekty cestovního ruchu.

2.4 Analýza dat

V průběhu této etapy byla provedena analýza dat získaných v rámci předcházejících etap výzkumu a segmentace památek podle následujících kritérií:

- **kriterium odvětvové**
 - technické památky byly rozčleněny podle odvětví výroby specifických pro oblast Jindřichohradecko
 - toto kritérium nastínilo historickou výrobní strukturu oblasti Jindřichohradecko
- **kriterium kulturního a historického významu**
 - zařazení technické památky v souvislosti s její příslušností ke kulturním či národním kulturním památkám (technické památky dodnes patří k nedostatečně hodnocené kategorii kulturních památek)
 - zařazení technické památky v souvislosti s její vazbou na plošnou památkovou či přírodní ochranu (návaznost na památkové zóny a rezervace či přírodní rezervace)
- **kriterium územní návaznosti**
 - návaznost památky na okolní kulturní či přírodní atraktivity
 - návaznost na služby cestovního ruchu
 - návaznost na dopravní infrastrukturu
- **hodnotící kumulativní kritérium zařazení technické památky k možnému využití v produktech cestovního ruchu**
 - památka by měla splňovat několik podmínek současně
 - historický význam technické památky
 - dobrý technický stav objektu
 - místní možnosti

Dalším bodem této etapy bylo sestavení předběžného návrhu využití technických památek v produktech cestovního ruchu na základě skutečností zjištěných analýzou.

2.5 Návrhy využití technických památek v produktech cestovního ruchu

Finální etapou bylo sestavení návrhů využití technických památek a atraktivit v produktech cestovního ruchu v oblasti Jindřichohradecko. Dále byly vytvořeny konkrétní produkty, které jsou prezentovány prostřednictvím prospektu či jinou formou.

Pro sestavení produktů v podobě např. naučných či poznávacích stezek byly vyhledány další informace potřebné pro sestavení propagačních materiálů.

3 Analýza stavu a využitelnosti technických památek

3.1 Vymezení oblasti Jindřichohradecko

Analýza možností využití technických památek v cestovním ruchu je zaměřena na oblast Jindřichohradecko. Oblast je vymezena správním územím Jindřichův Hradec (viz. Příloha č.1), které je tvořeno 58 obcemi. Správní obvod se rozkládá na ploše 93 323 ha s počtem obyvatel 47 377 [25]. Na východě obvod sousedí se správním obvodem Dačic, na západě s obvodem Třeboně. Na severu sousedí správní obvod s okresem Tábor, na severovýchodě s okresem Pelhřimov. Jižní hranici tvoří státní hranice mezi Českou republikou a Rakouskem.

Území správního obvodu spadá pod bývalý okres Jindřichův Hradec o rozloze 1 943,76 km², s počtem obyvatel 92 675 osob a hustotou zalidnění 48 obyvatel na 1 km². Okres sdružuje 106 obcí, z toho 9 měst, přičemž správním sídlem je město Jindřichův Hradec. [21]

3.1.1 Význam Jindřichova Hradce v historii

Samotné město Jindřichův Hradec je z historického hlediska jedním z nejdůležitějších měst jižních Čech. Ve 13. století ho založil Jindřich z rodu Vítkovců a jeho potomci zde sídlili až do roku 1604. Vzhledem k faktu, že zastávali u dvora vysoké úřady, patřil Jindřichův Hradec mezi nejbohatší poddanská města. Za největší rozkvět města lze považovat období 15. a 16. století, kdy v něm působilo asi 30 řemeslnických cechů. Město zároveň leželo na důležité obchodní cestě spojující Čechy s městy v Podunají a svými výrobky zásobovalo největší středoevropská tržiště. Od roku 1604 však město postupně politicky i hospodářsky upadalo. [16]

V 19. století ve městě nedošlo k výraznému průmyslovému rozvoji, zato se město stalo důležitým centrem obrozeneckého hnutí. Roku 1887 byl Hradec po Praze druhým městem v Čechách osvětleným Křižíkovými elektrickými lampami, o deset let později byla postavena úzkokolejná železniční trať do Nové Bystřice, roku 1906 do Obrataně. [16]

3.1.2 Postavení oblasti v cestovním ruchu

Jindřichův Hradec a jeho okolí představuje z hlediska využití pro cestovní ruch významnou roli jak na regionální tak na celostátní úrovni. Oblast nabývá své důležitosti zejména díky nepřehlednému množství kulturních, přírodních i technických atraktivit, stejně tak díky kulturnímu životu.

Důležitým faktorem v rozvoji cestovního ruchu v oblasti jsou lokalizační podmínky. V oblasti nalezneme případy ochrany kulturního a přírodního dědictví jako kulturních a národních kulturních památek, významná je však zejména plošná ochrana, díky které v oblasti Jindřichohradecko vzniklo několik rezervací a zón památkové a přírodní ochrany (Městská památková rezervace Jindřichův Hradec, Přírodní park Česká Kanada, Přírodní rezervace Hadí vrch, Přírodní rezervace Krvavý a Kačležský rybník, Přírodní rezervace Skalák u Senotína, Přírodní park Homolka – Vojířov).

Význam plošné památkové ochrany pro technické památky spočívá v tom, že mají zajištěnu ochranu, která by často neexistovala v případě lokalizace památky v místě s absencí takovéto ochrany.

Historické jádro Jindřichova Hradce bylo prohlášeno za památkovou rezervaci v roce 1961 výnosem Ministerstva kultury a zajišťuje ochranu veškeré urbanistické struktury rezervace. Obvod rezervace je vymezen na severu linií vedenou po vnějším obvodu středověkého příkopu a odtud protaženou k Vajgaru na jedné a k Nežárce na druhé straně. Na jihovýchod vede hranice břehem Vajgaru, Vajgarským mostem, jihovýchodním břehem Malého Vajgaru a zájezdkem až k ústí do Nežárky, na západě pak západním břehem Nežárky. [24]

Jednou z nejdůležitějších památek v samotném městě je komplex hradu a zámku, který se svou rozlohou řadí na 3. místo v České republice. Další atraktivitou je Okresní muzeum, jednou z nejzajímavějších expozic zde tvoří Krýzovy jesličky, největší mechanický betlém na světě. Památkové ochraně podléhají dále městské domy, kostely a další významné historické budovy v centru města. Pro cestovní ruch má význam i kulturní život města, kdy se Jindřichův Hradec tradičně stává dějištěm festivalu Folková růže, mezinárodní veslařské regaty Chalupa cup či mezinárodní rozhlasové soutěže Concertino Praga.

Množství kostelů a zámečků, stejně tak technických skvostů, mezi které patří např. úzkorozchodná trať, přispívá k cestovnímu ruchu v oblasti. Oblíbená je i cykloturistika a pěší turistika, o které lze hovořit zejména v souvislosti s přírodním parkem Česká Kanada. Oblast Jindřichohradecko tak nabízí možnost sportovního vyžití v neporušené přírodě.

3.2 Technické památky v oblasti Jindřichohradecko

Jak již bylo předesláno, Jindřichohradecko hrálo v minulosti důležitou roli v oblasti obchodu a řemesel. Možná i díky tomu zde můžeme nalézt množství technických památek více či méně zachovalých, různým způsobem využívaných či nevyužívaných, regionálního i celostátního významu.

3.2.1 Hodnocení oblasti ve vztahu k propagaci technických památek

V rámci hodnocení využitelnosti technických památek se analýza okrajově zabývá propagací technických památek regionu prostřednictvím informačního centra a webových stránek.

Z městského rozpočtu je hrazen provoz informačního střediska, které svou činností podporuje rozvoj cestovního ruchu ve městě. Na propagaci města jako turistické destinace jsou každoročně plánovány výdaje, konkrétněji na nákup zboží k propagaci, vlastní výrobu propagačních materiálů a účast na veletrzích a výstavách. Hlavní náplní střediska je poskytování kulturních a turistických informací o městě a regionu.

Propagace technických památek v informačním centru probíhá následovně:

- + propagace významných technických památek v oblasti jejich zařazením do prospektů a brožur (např. JHMD, Muzeum čs. opevnění)
- + propagace některých méně významných památek v rámci poznávacích okruhů městem (např. bývalé koželužny)
- + propagace objektů, jejichž součástí je technická památka (muzeum)
- + propagace vodních ploch jako možnosti pro letní rekreaci (rybníční soustava)

Nedostatky v propagaci:

- chybí komplexní produkt technických památek
- propagace některých významných technických památek pouze v rámci jiných celků
- absence informací o technických památkách a existujících produktech

Propagace technických památek na internetu je na vyšší úrovni než propagace v informačních centrech a má širší dosah. Probíhá prostřednictvím turistických serverů, kde se v současnosti technické památky začínají objevovat jako samostatná kategorie. Dále propagace probíhá prostřednictvím webových stránek jednotlivých měst a obcí, které se v informacích pro turisty zaměřují na bezprostřední okolí a podávají tak podrobnější pohled na možnosti využití volného času.

Propagace prostřednictvím webových stránek probíhá následovně:

- + vlastní webové stránky některých významných technických památek (JHMD)

- + existence samostatné kategorie „Technické památky“ na turistických serverech
- + možnost vyhledání konkrétních produktů, jejichž součástí jsou technické památky (naučné stezky)
- + možnost nalézt odkazy na konkrétní technické památky
- + propagace technických památek jako atraktivit v okolí na webových stránkách měst a obcí

Nedostatky v propagaci:

- neúplná databáze technických památek v oblasti Jindřichohradecko
- časté zaměřování se pouze na památky turisty již navštěvované
- stránky přímo zaměřené na technické památky určitého regionu existují, ne však pro oblast Jindřichohradecko

3.2.2 Způsob hodnocení technických památek

V rámci analýzy stavu technických památek a jejich využitelnosti pro cestovní ruch průzkum jednotlivé památky hodnotil z několika hledisek klíčových pro určení možností jejich využití.

Průzkum hodnotil památky z hlediska jejich významu, možností využití vzhledem k technickému stavu, možnostem využití pro cestovní ruch a jejich návaznosti na další turistické cíle (památky, chráněná území a zóny) a zázemí (ubytovací a stravovací zařízení, dopravní dostupnost).

3.3 Analýza technických památek

V oblasti Jindřichohradecko se nacházejí technické památky z několika odvětví (viz. Příloha č. 2) v celkovém počtu 69. Historickou strukturu vědy, výroby a techniky dokládá výskyt technických památek z osmi odvětví, přičemž nejčastěji zastoupená odvětví tvoří kategorie dopravních technických památek, vodohospodářských technických památek a technických památek pro zpracování zemědělských produktů. Široké zastoupení v oblasti mají i jiné technické památky stavebního charakteru, často spíše klasifikovatelné jako technické atraktivit. Seznam jednotlivých technických památek řazených podle odvětví se nachází v Příloze č. 4.

3.3.1 Dopravní technické památky

Dopravních technických památek se v oblasti Jindřichohradecko dochovalo nejvíce ze všech odvětví. Většinu památek tvoří samostatně stojící objekty pocházející z 18. a 19. století a jejich vlastníkem je stát. Výjimkou je úzkorozchodná trať, kterou vlastní právnická osoba. Památky jsou částečně nebo zcela zachovalé, často jsou součástí komunikace v blízkosti obcí a jejich dopravní dostupnost (autem, na kole, pěšky) má tedy uspokojující úroveň. Služby cestovního ruchu se nacházejí v obcích a městech v místě nebo v blízkosti památek.

V oblasti se nacházejí zejména *silniční mosty*, kterých se dochovalo 9 a mnohé jsou vyhlášeny za kulturní památky. Přes most v Kunžaku prochází frekventovaná komunikace, což omezuje jeho využití v cestovním ruchu. Dále můžeme najít *železniční most* v Albeři, který je spojen s nejvýznamnější technickou památkou odvětví dopravy v oblasti a zároveň nejvýznamnější technickou památkou v oblasti vůbec, *úzkorozchodnou trať* vedoucí z Jindřichova Hradce do Nové Bystřice a do Obrataně. Trať byla postavena v 19. století a dodnes na ní probíhá pravidelná doprava. V cestovním ruchu je hojně využívána, turistům v letním období nabízí tematické výlety historickou vlakovou soupravou a další služby. Trať vede oblastí Česká Kanada. Dalšími památkami v odvětví jsou historické cesty v obci Dolní Pěna a zcela zachovalé kamenné patníky při cestě z Roseče do Ratiboře.

Tento druh technických památek je možné zařadit do produktů cestovního ruchu takto:

- osazení památek na turisticky značených stezkách informačními tabulemi
- vytvoření produktu „Mosty Jindřichohradecka“
- využití v rámci poznávacích okruhů v oblasti
- využití úzkokolejné železnice ve více produktech
- tvorba nových tematických výletů s využitím úzkorozchodné železnice

3.3.2 Vodohospodářské technické památky

Oblast je též bohatá na vodohospodářské technické památky. Tvoří je zejména *vodní plochy*, které jsou součástí rybníční soustavy středověkého původu. Až na výjimky rybníky slouží k letní rekreaci. Využívají je zejména chataři a místní obyvatelé. Turistické zázemí má podobu kempů a chatových osad. Výhodou je, že kolem vodních ploch procházejí trasy s turistickým značením. Některé vodní plochy (Krvavý rybník, Kačležský rybník) jsou součástí plošné památkové ochrany, což znemožňuje jejich využití v cestovním ruchu pro rekreační účely.

Mezi vodohospodářské technické památky patří také *kašny*. Ty můžeme nalézt v Jindřichově Hradci, Nové Bystřici, Deštné, Kunžaku a Číměři. Zajímavou technickou památkou je Nová řeka u Stráže nad Nežárkou, *umělý vodní kanál* vybudovaný v průběhu 16. století. Turisty je využíván pro vodácké sporty.

Jednou z atraktivních technických památek je kulturní památka, kterou představuje hráz, jez a zájezdek Vajgaru. Nachází se v přímé návaznosti na zámek v Jindřichově Hradci a je součástí městské památkové rezervace.

Tento druh technických památek je možné zařadit do produktů cestovního ruchu takto:

- širší využití k letní rekreaci za předpokladu rozšíření a zkvalitnění nabídky služeb cestovního ruchu a infrastruktury
- vytvoření cyklistické naučné stezky „Středověká vodní díla na Jindřichohradecku“
- vytvoření naučné stezky podél umělého kanálu Nová řeka
- zařazení městských vodohospodářských objektů do existujících okruhů městem, pokud zařazeny nejsou

3.3.3 Technické památky pro zpracování zemědělských produktů

Deset objektů tohoto odvětví dokazuje, jak významnou roli v oblasti mělo zpracování zemědělských produktů. Jedná se především o *budovy mlýnů* s nedochovanou technologií výroby a často i ve špatném technickém stavu, což omezuje jejich využitelnost v cestovním ruchu. Objekty vyžadují větší investice na rekonstrukci. Pro případné projekty na využití staveb může být překážkou fakt, že se objekty nacházejí v soukromém vlastnictví.

Výjimkou je Fährnichův Mlýn ve Stráži nad Nežárkou, který byl přebudován v rekreační zařízení. V současnosti nabízí ubytovací, stravovací a další služby cestovního ruchu. V blízkosti Stráže nad Nežárkou se dále nachází lihovar. Technický stav je nevyhovující, část lihovaru se zřítla.

Vedle budovy bývalého zámeckého mlýna v Jindřichově Hradci se nachází budova pivovaru. Objekt je zchátralý, pro využití v cestovním ruchu vyžaduje značné investice.

V Popelíně se nachází barokní špýchar, jeho technický stav je nevyhovující. V Pluhově Žďáru se nachází sýpka u čp. 21, která byla vyhlášena za kulturní památku. Lišný Dvůr u Jindřichova Hradce, bývalý panský dvůr, v jehož areálu se nachází unikátní *sýpka* s hvězdicovou střechou, je součástí stezky průmyslových památek u řeky Nežárky.

Tento druh technických památek je možné využít v cestovního ruchu takto:

- jako ubytovací či stravovací zařízení za podmínky investic do rekonstrukce
- za předpokladu investic do rekonstrukce jako budovu muzea zaměřeného na historii daného odvětví v oblasti a objektů s odvětvím spojených

3.3.4 Technické památky a pozůstatky těžby surovin

Z odvětví těžby surovin se v oblasti mnoho památek nedochovalo. Ty, které se dochovaly, v cestovním ruchu nemají velké možnosti využití. Omezení vyplývají z nedochované technologie a špatného přístupu k objektům. Jako možnost využití v cestovním ruchu se nabízí údržba památek a osazení informačními tabulemi.

Patří sem těžba uranu v Okrouhlé Radouni. Šachty zde byly zasypány a na větší část území není přístup. Dále se jedná o těžbu rašeliny v okolí Příbraze na příbrazských blatech a o prameny železité vody v Dobré Vodě u Číměře.

Osada Dobrá Voda u Popelína vznikla u pramene sirmé kyselky. Byly zde postaveny jezuitské lázně pro řádové mnichy. Později lázně přešly do soukromých rukou, v 19. století byly zrušeny a vzniklo zde bělidlo plátna. Z hlediska cestovního ruchu je historie obce zajímavá, v budoucnu by bylo možné ji zužitkovat.

3.3.5 Technické památky ostatní výroby

V odvětví jsou zařazeny některé významné technické památky. V budovách bývalých koželužen v Jindřichově Hradci s mansardovými střechami se dříve nacházely ateliéry tapiserií, které byly přemístěny na náměstí Míru v Jindřichově Hradci. Zde je možno po domluvě zařídit prohlídku výroby. *Koželužské domky* jsou v cestovním ruchu využívány. Nacházejí se v nich ubytovací a stravovací služby.

Z textilního odvětví se dochovala *tkalcovská dílna* ve Strmilově, kde bylo vytvořeno muzeum, které je přístupné veřejnosti. Služby cestovního ruchu se nacházejí přímo v obci.

Nevyužitelnou technickou památkou je *cihelna* z 19. století nacházející se v Rosičce. Technologie výroby se zde nezachovala. V objektu stále probíhá výroba.

3.3.6 Technické památky pro zpracování dřeva

Pila Šimanov u Stráže nad Nežárkou je v soukromém vlastnictví. Technologie výroby je zde částečně zachovalá. Jedna část budovy je zrekonstruována. Areál je nepřístupný, probíhá

v něm výroba. Pro využití v cestovním ruchu by budova vyžadovala rekonstrukci. Využití by bylo možné v případě dohody s vlastníky.

3.3.7 Technické památky po hutnické výrobě a kovovýrobě

Pozůstatky *strojírny* železáren se nacházejí v Terezíně u Albeře. V současné době zde probíhá rekonstrukce zámku, který zde byl později vystaven. Pozůstatky strojírny jsou patrné v okolí. Místo se nachází cca. 200 metrů od vesnice a je přístupné pěšky. Možnost využití v cestovním ruchu existuje vzhledem k faktu, že objekt je rekonstruován. Nutné je zlepšit přístup k památce a osadit ji informační tabulí.

3.3.8 Jiné technické památky stavebního charakteru

V oblasti se dochovaly významné památky vojenství při hranicích s Rakouskem. Je zde několik bunkrů československého opevnění, nachází se zde *muzeum a naučná stezka československého opevnění*. V cestovním ruchu se tyto památky již využívají. Objekty se nacházejí v blízkosti Starého města pod Landštejnem a Nového Vojířova.

Pozůstatky městského opevnění v Jindřichově Hradci a Nové Bystřici lze v cestovním ruchu využít. Opevnění se nachází v historických centrech turisty navštěvovaných.

V obci Deštná nalezneme jediné *provaznické muzeum* v republice. Provozuje ho potomek místního provaznického rodu Kliků. V muzeu jsou vystaveny dosud funkční exponáty. Obec Deštná je spojena také s léčivými prameny, které zde byly objeveny a využívány při léčbě v místních lázních. Ty však byly zrušeny.

V Jindřichově Hradci se nacházejí technické památky z kategorie elektroenergetiky. Jedná se o městskou elektrárnu, elektrárnu 9 mlýnů a zámeckou elektrárnu. *Elektrárna 9 mlýnů* je součástí stezky průmyslových památek u Nežárky. Místo je osazeno informační tabulí. Součástí této stezky je také dříve zmíněný Lišný Dvůr, v jehož blízkosti se nachází bývalá šindelna. Objekt byl přestaven a město v něm zřídilo ubytování pro sociálně slabé rodiny.

Pro cestovní ruch má význam před několika lety zrekonstruovaná budova zámeckého mlýna, kde se nachází vodní elektrárna. Dynamo a turbínu zde instaloval František Křížík. Objekt slouží k vystavování tapisérií, prochází jím prohlídková trasa. Budova se nachází v areálu zámku. V souvislosti se zavedením veřejného osvětlení v Jindřichově Hradci lze hovořit o další technické památce, kterou představuje původní *elektrické vedení* v pokoji Evžena Černína v prostorách jindřichohradeckého zámku.

Významnou úlohu v období národního obrození hrála Landfrasova tiskárna v Jindřichově Hradci. Empírová *budova tiskárny* se dochovala dodnes. Zařízení a vybavení tiskárny se

nachází ve vedlejší budově muzea a tvoří expozici knižní kultury. Muzeum vystavuje i další movité technické památky, mezi něž patří např. historické hodinové stroje.

Jako technické atraktivity lze klasifikovat *zeměměřičské sloupy, památníky, kaple a kostelní zvony*. Patří mezi ně katastrální zeměměřičský sloup v České Olešné, obelisk v Albeři, památník zrušení roboty v Popelíně, vyznačení 15. poledníku v dlažbě u kostela Nanebevzetí Panny Marie v Jindřichově Hradci, zvonice v Rodvínově a zvony v kostelech ve Strmilově, Nové Bystřici a Jindřichově Hradci. Zvony v kostelech jsou v majetku církve a jsou nepřístupné. Ostatní technické atraktivity se nacházejí v blízkosti pozemních komunikací, v cestovním ruchu mají okrajový význam.

Tento druh technických památek je možné využít v cestovním ruchu takto:

- propagování významných technických památek samostatně v brožurách informačních center
- vytvoření tématických naučných stezek
- vytvoření poznávacích stezek
- vytvoření okruhů technických památek ve městech
- v případě památníků a zeměměřičských sloupů jejich označení v mapách a brožurách pro cykloturistiku a pěší turistiku

4 Vyhodnocení analýzy

Některá technická díla v oblasti Jindřichohradecko během let zanikla, některá naopak získala nové uplatnění díky úsilí jednotlivců, kulturních skupin a úřadů. Na Jindřichohradecku proto dnes můžeme najít objekty hojně využívané v cestovním ruchu, ať už objekty v soukromém či státním vlastnictví, na druhé straně však objekty, které zatím své uplatnění nenašly.

Na základě provedené analýzy lze konstatovat:

- oblast je relativně bohatá na technické památky
- některé technické památky jsou využívány a propagovány díky jejich návaznosti na zóny a rezervace plošné ochrany
 - technické památky tvořící součást národních kulturních památek
 - technické památky spadající pod městskou památkovou či přírodní rezervaci
- existují větší celky technických památek z jednoho odvětví, které je možno propagovat samostatně
 - rybníční soustava
- v oblasti se vyskytují technické památky nadregionálního významu
 - úzkorozchodná trať
- významné technické památky jsou v cestovním ruchu využívány
 - úzkorozchodná trať
 - linie čs. opevnění
- některé technické památky jsou využitelné pouze za předpokladu značných finančních investic
 - technické památky pro zpracování zemědělských produktů
- některé technické památky pozbyly svého významu kvůli špatnému technickému stavu a nedochované technologii
 - technické památky pro zpracování zemědělských produktů
 - technické památky pro zpracování dřeva
 - technické památky a pozůstatky těžby surovin
- dostupnost některých památek a jejich návaznost na další objekty a subjekty cestovního ruchu není vyhovující
 - špatně přístupné a neudržované technické památky

- chybí komplexní nabídka produktu technických památek
- technickým památkám chybí dostatečná propagace
- některé produkty technických památek se mívají účinkem kvůli nedostatečné propagaci
 - naučná stezka průmyslových památek na Nežárce
- chybí označení informačními tabulemi

Jako možnosti využití technických památek lze stanovit:

- tvorba poznávacích okruhů se zaměřením na technické památky
- zařazení technických památek do existujících poznávacích okruhů
- tvorba pěších a cyklistických naučných stezek
- osazení památek v blízkosti tras s turistickým značením informačními tabulemi
- využití objektů pro muzejní účely
- využití objektů jako prostor pro jiná zařízení cestovního ruchu
- uspořádání tematických expozic a výstav v turisty navštěvovaných objektech

5 Návrh využití technických památek v cestovním ruchu

Analýza stavu technických památek v oblasti prokázala, že je možné najít způsoby jejich využití pro cestovní ruch. Některé památky mají význam značný a mohou tak konkurovat zájmu o jiné kulturní památky. Některé na druhé straně svou využitelnost zcela nebo částečně ztratily a bez větších investic pro ně není možné najít uplatnění v cestovním ruchu.

5.1 Existující naučné stezky po technických památkách

V oblasti Jindřichohradecko jsou v cestovním ruchu využívány některé technické památky díky jejich zařazení do naučných stezek. Jedná se o naučnou stezku Greenway řemesel a vyznání, Stezku průmyslových památek a Naučnou stezku československého opevnění.

Greenway řemesel a vyznání

Tato naučná stezka je místní trasou Greenways Praha – Vídeň, na kterou navazuje v Jindřichově Hradci a Slavonicích. Na území Jihočeského kraje a kraje Vysočina se rozkládá v délce 260 km. S grantovou podporou Jihočeského kraje, kraje Vysočina a Nadace Partnerství bylo v letech 2003-2005 vyznačeno pět větví, Javořícká, Křemešnická, Velkolhotecká, Kamenická a Pelhřimovská.

Stezka připomíná řemeslné tradice a historické zápasy o víru na pomezí Vysočiny, na území Jindřichohradecka vede po cyklotrase 1113 z Jindřichova Hradce (Langrův dům) přes Strmilov (Umělecká tkalcovna a muzeum českého tkalce) do Zahrádek (Výtvarná dílna), kde se dělí do dvou větví. Autorem projektu Greenway řemesel a vyznání je občanské sdružení Na dobrých cestách. [22]

Stezka průmyslových památek: Průmyslové památky u Nežárky, Jindřichův Hradec

Stezka průmyslových památek Waldviertel - Muhlviertel - jižní Čechy vznikla z iniciativy Akademie Waldviertel. Tato stezka má sedmdesát zastávek, které provází návštěvníky minulými i současnými formami práce a hospodářství v pohraničí. Návštěvníci se seznamují s historickými sídly řemesel, s bývalými továrničkami a technickými památkami, ale také s dnešními podniky, které mohou navštívit s průvodcem.

Průmyslové památky u Nežárky jsou součástí jmenované stezky průmyslových památek.. Součástí stezky je Lišný Dvůr a Landfrasova vila. Budovy jsou osazeny informačními tabulemi. Další tabule se nachází u místní komunikace poblíž již zmíněné vily, kde v místě dnešní elektrárny stával objekt „9 mlýnů“.

Naučná stezka československého opevnění

Nedaleko obce Klášter II směrem na Staré město pod Landštejnem vede modré turistické značení k muzejnímu areálu československého opevnění, který zahrnuje zejména zrekonstruovaný lehký objekt vzor 37 typ B. Je vybaven vnitřním zařízením a výstrojí čs. vojáků z roku 1938. Přístupný je hlavně o víkendech během letních měsíců. Od Slavonic směrem na Landštejn vede naučná stezka československého opevnění. [20]

5.2 Návrh nových naučných a poznávacích stezek

Pro vytvoření nových okruhů je respektováno rozdělení tras na cykloturistické a pěší. Další samostatnou kategorií jsou pěší okruhy centry měst a bezprostředním okolím měst v podobě poznávacích a naučných stezek.

5.2.1 Poznávací trasy městem Jindřichův Hradec a jeho okolím

1. Půldenní pěší okruh „Technické památky Jindřichova Hradce“

délka trasy: 1 km

zastávky: zvony v kostele Nanebevzetí Panny Marie – vyznačení poledníku – Nežárecká brána – Landfrasova tiskárna – muzeum – zámecký mlýn – zámek – hráz Vajgaru – Vajgarský most – Velký Vajgar

Navrhnutá trasa centrem Jindřichova Hradce spojuje deset objektů, které jsou technickými památkami nebo se v nich tyto památky nalézají. Je vhodná pro individuální turisty i skupiny se zájmem o poznávání. Vzhledem k výstupu na věž je třeba přihlídnout ke zdravotnímu stavu jednotlivců.

Poznávací okruh městem začíná v Kostelní ulici u kostela Nanebevzetí Panny Marie, kde se nachází městská vyhlídková věž. V kostele bylo zavěšeno sedm zvonů, které se zřítily při požáru v roce 1801. Kostelem prochází patnáctý poledník, který je vyznačen v dlažbě Kostelní ulice.

Další zastávkou na trase je Balbínovo náměstí, odkud lze vidět Nežáreckou bránu, poslední z hradeckých bran, na které byly roku 1879 instalovány hodiny Martina Rezka. Další památkou na Balbínově náměstí je empírová budova bývalé Landfrasovy tiskárny. Tiskařský lis z této tiskárny se nachází ve sbírkách jindřichohradeckého muzea a tvoří součást expozice knižní kultury společně s dalšími nástroji používanými při tvorbě knih. V muzeu se

dále nacházejí dvě expozice, které mají spojitost s vědou a technikou. Je to expozice lékárny 18. století a expozice historických hodinových strojů.

Trasa pokračuje návštěvou zámeckého mlýna „U Čtrnácti“, který byl v roce 1888 přestavěn na elektrárnu s Francisovou turbínou a dynamem Františka Křižíka. Zrekonstruovaný zámecký mlýn je součástí komplexu hradu a zámku, který se svou rozlohou řadí na 3. místo v České republice. Z technických památek se v prostorách zámku nachází pokoj s původní elektroinstalací Františka Křižíka a zámecká studna s dekorativní mříží. Atraktivitou je i Černá kuchyně, kuchyňský prostor pocházející z konce 15. století.

Ze zámku trasa pokračuje po hrázi Malého Vajgaru, kde je technickou památkou jez a zájezdek ze 17. století, zařízení, které dodnes udržuje hladinu rybníka. Předposlední zastávka se nachází na kamenném mostě s plastikami z 18. století a trasa končí v parku u rybníka Velký Vajgar ze 13. století.

Celá trasa měří přibližně 1 km. V objektech zámku a mlýna je podáván výklad průvodce. Vstupné je vybíráno v zámku, ve mlýně, v muzeu a při výstupu na věž. Nejbližší služby cestovního ruchu, stravovací, ubytovací, informační a směnářské se nacházejí na náměstí Míru a v Panské ulici.

2. Naučná stezka „Řemesla historického Hradce“

délka trasy: 4 km

zastávky: Landfrasova tiskárna – muzeum – Landfrasova vila – Lišný Dvůr – 9 mlýnů – koželužské domky – ateliéry tapisérií – zámecký mlýn

Trasa je určená pro skupiny návštěvníků, rodiny s dětmi a pro školy. Je jí vhodné absolvovat s průvodcem, popřípadě využít prospektu trasy s informacemi o jednotlivých objektech a historii řemesel.

Naučná stezka se věnuje třem řemeslům, mlynářství, koželužství a knihtisku, která hrála v historii Jindřichova Hradce významnou roli.

Stezka začíná u empírové budovy bývalé Landfrasovy tiskárny, která měla v životě města významnou roli zejména v období Národního obrození. Zařízení tiskárny se nachází v muzeu a tvoří tak součást expozice knižní kultury. Z Balbínova náměstí se Nežáreckou branou přes

most překonávající řeku Nežárku dostaneme na vyhlídku nad řeku, která nás zavede k sídlu rodiny Landfrasů, Landfrasově vile.

Od Landfrasovy vily stezka pokračuje po žluté turistické značce k Lišnému Dvoru, bývalému panskému dvoru, který zde byl založen v roce 1577. Stavební raritou je sýpka s hvězdicovitou střechou.

Trasa se vrací od Lišného Dvora kolem řeky Nežárky na most, kde dnes stojí elektrárna. Na místě elektrárny dříve stával mlýn „9 mlýnů“, který byl jedním z několika mlýnů na řece Nežárce. Dnes zde tok Nežárky reguluje zařízení, které před několika lety nahradilo unikátní buben.

Od elektrárny se dostáváme do ulice Pod Hradem, kde stojí bývalé koželužské domky. Ještě donedávna se zde nacházela dílna tapisérií, která byla přemístěna na náměstí Míru. Budovy jsou zajímavé svou architekturou, v současné době se v nich nachází galerie, restaurace a penzion.

Tapisérie jsou v sezóně vystavovány v prostorách zámeckého mlýna, který byl nedávno zrekonstruován. Nachází se v něm prohlídková trasa, která návštěvníka seznamuje s historií mlýna.

Pro realizaci naučné stezky je třeba objekty osadit informačními tabulemi, které budou informovat o historii objektu a řemeslu s ním spojeném. Pokud by objekty nemohly být osazeny informačními tabulemi, možností by zůstalo vytvoření prospektu, který by naučnou stezku propagoval a zároveň by sloužil jako průvodce po naučné stezce. Vhodné by bylo trasu absolvovat s průvodcem.

5.2.2 Pěší turistika

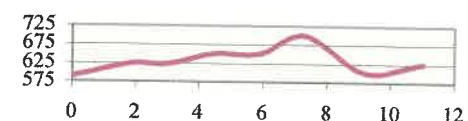
1. Technické památky českého pohraničí

technické památky: barokní kašna – obelisk – železniční most – úzkorozchodná trať – strojírny železáren – Muzeum čs. opevnění

délka trasy: 11 km

vede přes: Nová Bystřice – Albeř – Terezín – Klášter – Klášter II – Jelení vrch – Landštejn

Profil trasy

zdroj: vlastní zpracování

Poznávací trasa nízké náročnosti je vhodná pro rodiny s dětmi a pro školy. Nacházejí se na ní objekty atraktivní pro dětský segment a zároveň pro segment návštěvníků zajímavících se o liniové opevnění či válečnou historii. Trasu je možno absolvovat s využitím dopravy úzkokolejnou železnicí z Jindřichova Hradce, popřípadě přímo z Nové Bystrice. Trať železnice měří 33 km. Dopravu zajišťuje zejména během léta historická vlaková souprava tažená lokomotivou. Jízda trvá 1,5 - 1,75 hodin prostředím přírodního parku Česká Kanada.

Město Nová Bystrice vzniklo ve 12. století, v roce 1420 však bylo vypáleno husity a muselo být znovu vystavěno. Hrad, který byl zničen při požáru, byl v roce 1607 přestavěn na renesanční zámek. V jeho sousedství stojí kostel sv. Petra a Pavla z poloviny 14. století, v 17. století barokně upravený. Na náměstí naleznete mariánský sloup Nejsvětější Trojice a žulovou barokní kašnu, kulturní památku z 18. století. Jižně od náměstí se dochovaly zbytky městského opevnění.

Z Nové Bystrice trasa vede do Albeře. V blízkosti kempu Osika na cyklotrase 1116 je ve vzdálenosti 1 km od Albeře umístěn obelisk vyznačující 15. poledník. Jde o technickou památku připomínající založení nejstarší měřické sítě v českých zemích. Odtud se trasa vrací zpět do Albeře, odkud naváže na cyklotrasu č. 32 směrem do obce Klášter. Cestu kříží

železniční most, který tvoří součást úzkokolejné trati vedoucí z Jindřichova Hradce do Nové Bystrice. Tento klenutý kamenný most byl postaven roku 1897. Další zastávkou je obec Terezín, v jejíž blízkosti nalezneme pozůstatky strojírny železáren. Dnes zde stojí zámek Terezínov, který byl na místě strojírny později vystaven. Pozůstatky strojírny jsou patrné v okolí.

Východně od obce Klášter, jejíž jméno je spojeno s klášterem paulánů, z něhož se dochovala pouze tzv. Červená chodba přiléhající ke kostelu Nejsvětější Trojice, se nachází Muzeum čs. opevnění nedaleko silnice Klášter II - Landštejn. K objektu vede modré turistické značení. Odtud trasa pokračuje po modré turistické značce směrem ke zřícenině

hradu Landštejn, který je nejrozsáhlejším a nejzachovalejším pozůstatkem románského hradu na našem území.

Typy na výlet:

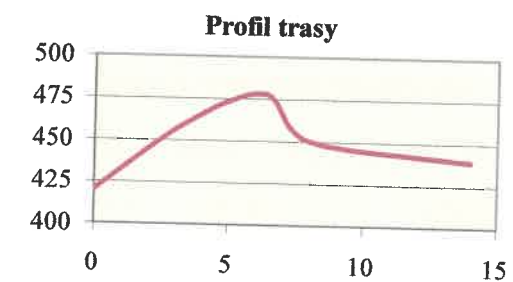
- z hradu Landštejn vede do Slavonic naučná stezka československého opevnění

2. Provaznické řemeslo, deštenský unikát

technické památky: lázně – barokní kašna – provaznické muzeum – silniční most – zámecký příjezdový most – sýpka – Velký řečický rybník

délka trasy: 14 km

vede přes: Deštná – Červená Lhota – Pluhův Žďár – Samosoly – Kardašova Řečice

zdroj: vlastní zpracování

Středně náročná pěší trasa je vhodná pro skupinovou i individuální turistiku. Využití má pro segment školní mládeže.

Obec Deštná se nachází přibližně 16 km od Jindřichova Hradce. Vznikla zřejmě v 1. polovině 13. století, kdy zde byl řádem německých rytířů založen kostel sv. Oty. Současná barokní podoba kostela pochází z roku 1733. V blízkosti kaple sv. Jana Křtitele z roku 1602 vznikly díky objevenému prameni vyhlášené lázně, které se v 18. století významem řadily za Karlovy Vary a Teplice. Později lázně upadaly, zůstala zde pouze výroba limonád Deštenka, ta však byla přesunuta do Veselí nad Lužnicí. Na náměstí stojí čtvercová barokní kašna s hranolovým sloupem, který je ukončený římsou. Na sloupu je umístěna postava anděla, který se opírá o pochodeň. V obci se dále nachází provaznické muzeum, jediné v České republice. Řemeslná tradice se zde datuje od 70. let 18. století. Provaznická výroba v Deštné pokračuje ve výrobním družstvu Delana. Jednou z technických památek je i silniční most o šestimetrovém rozpětí a třímetrovém vzepětí.

Z Deštné se pěšky po modré turistické značce vydáte na Červenou Lhotu, barokně upravený renesanční zámek. Jeho součástí je technická památka, příjezdový most.

Jižně od Červené Lhoty se nachází Pluhův Žďár, jehož dominantou je jednopatrový čtyřkřídlý zámek, který by měl sloužit jako muzeum lidových řemesel. Technickou atraktivitou v obci je zděná sýpka pocházející z roku 1831.

Sousední obci Samosoly vede modré turistické značení až do Kardašovy Řečice, kde se nachází Velký řečický rybník, nádrž ze 16. století, která je nejen technickou památkou, ale zároveň kulturní. Ve městě je k vidění kostel sv. Jana Křtitele, který je spojen s městskou vyhlídkovou věží. Na náměstí stojí socha místního rodáka, básníka a buditele Boleslava Jablonského.

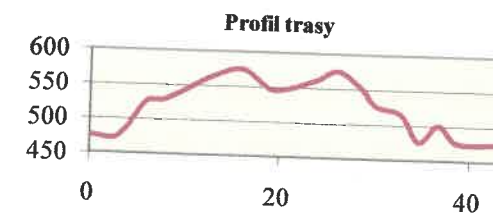
5.2.3 Cykloturistika

1. Krajinou rybníků, technických památek středověku

technické památky: barokní silniční most – Ratmírovský rybník – úzkorozchodná trať – Krvavý rybník – barokní kašna – silniční most – tkalcovská dílna – zeměměřičský sloup – památník zrušení roboty – špýchar – kamenný most – silniční most – zvonice

trasa: 43 km (při použití úzkokolejné dráhy pro přesun do obce Malý Ratmírov 34 km), silniční kola, trekking

vede přes: Jindřichův Hradec – Jindřiš – Vítkův Hrádek – Malý Ratmírov – Kunžak – Strmilov – Česká Olešná – Popelín – Bednářeček – Kamenný Malíkov – Bednárec – Jarošov nad Nežárkou – Matějovec – Rodvínov – Jindřichův Hradec

zdroj: vlastní zpracování

Trasa je středně náročná, prochází kopcovitou krajinou. Je vhodná pro náročnější cykloturisty. Na úseku Kunžak – Strmilov trasa vede po frekventované komunikaci. Zde je možno využít o 2 km delšího úseku vedoucího do Strmilova z Kunžaku přes Leštinu.

Cyklotrasa č. 1113 vede z Jindřichova Hradce do obce Jindřiš. V její blízkosti se nachází pískovna, která je v létě využívána k rekreaci. V obci se nalézá kamenný barokní most se sochou sv. Jana Nepomuckého, který překonává Hamerský potok. Cyklotrasa se v obci napojuje na červené turistické značení vedoucí podél Hamerského potoka ke zřícenině Vítkův hrádek. Odtud pak trasa pokračuje do Malého Ratmírova, rekreačního střediska při Ratmírovském rybníku vybudovaném ve středověku.

Červená turistická značka pokračuje podél Ratmírovského rybníka. Záhy kříží úzkorozchodnou trať, významnou technickou památku v oblasti. Trať z Jindřichova Hradce do Nové Bystřice byla otevřena roku 1897. Rozchod kolejí měří pouhých 760 mm.

Další zajímavostí na trase je Krvavý rybník, který je přírodní rezervací. Trasa vás povede

prostředím České Kanady do Kunžaku, města obklopeného lesy a rybníky. Na náměstí stojí kostel sv. Bartoloměje, původně gotický kostel z roku 1370, později upravený v barokním a empírovém stylu. Před kostelem naleznete jednu z technických památek města. Je to barokní kašna ze 17. století, která byla vytesána z jediného žulového

bloku. Další technická památka, most se sochou sv. Jana Nepomuckého nedaleko náměstí, překonává potok Struha.

Z Kunžaku se podél k rekreaci využívaného rybníka Komorník dostanete do obce Strmilov, která byla založena ve 13. století. Cestou zahlédnete hřbitovní kostel sv. Ondřeje. Dominantou městečka je empírový kostel sv. Jiljí, za zmínku stojí pozdně gotická boží muka ze 16. století a sousoší Nejsvětější Trojice z přelomu 17. a 18. století. Mezi technické atraktivy města bezesporu patří místní tkalcovská dílna a muzeum tkalcovství, které dokládají význam tohoto řemesla v obci.

Ze Strmilova trasa pokračuje do České Olešné, kde stojí klasicistně upravený původně barokní zámek a katastrální zeměměřičský sloup, čtyřboký komolý jehlan na okraji vsi při silnici do Bednářečku. Památník zrušení roboty naleznete v Popelíně, obci ležící severně od České Olešné. Zde je technickou zajímavostí také barokní špýchar a sluneční hodiny na kostele sv. Petra a Pavla.

Přes Bednářeček s kaplí sv. Jana Nepomuckého se trasa dostává do Kamenného Malíkova, kde na kamenném mostě z 18. století stojí socha sv. Jana Nepomuckého. Most překonává Žirovnický potok. Do Jarošova nad Nežárkou vede cesta přes Bednárec. V Jarošově překonává řeku Nežárku starý kamenný mostek u kostela. Má dva půlkruhové kamenné oblouky, které jsou nestejně vysoké.

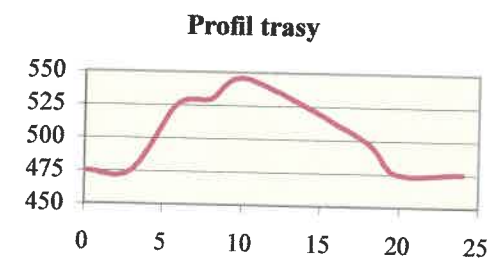
Z Jarošova se vydáte směrem na Českou Olešnou, z hlavní cesty však odbočíte do Matějovce. Zde si můžete prohlédnout kostel sv. Oldřicha a sv. Linharta. Odtud vás žlutá turistická trasa dovede do Rodvínova, kde naleznete poslední zajímavost na trase, dřevěnou čtyři metry vysokou zvonici z 18. století stojící na návsi. Zpět do Jindřichova Hradce vás dovede žluté turistické značení.

2. Za technickými památkami na východ od Jindřichova Hradce

technické památky: úzkorozchodná trať – silniční most – Ratmírovský rybník – rybník Mutina – zvonice

trasa: 24 km (při použití úzkokolejné dráhy pro přesun do obce Malý Ratmírov 15 km), silniční kola, trekking

vede přes: Jindřichův Hradec - Jindřiš – Vítkův Hrádek – Malý Ratmírov – Mutyněves – Matějovec – Rodvínov – Jindřichův Hradec

zdroj: vlastní zpracování

Středně náročná trasa je kratší verzí výše uvedené cykloturistické trasy. Je vhodná pro rodiny s dětmi. Nabízí možnost koupání a letních sportů při Ratmírovském rybníce a rybníce Mutina.

Po cyklotrase č. 1113 se z Jindřichova Hradce dostanete do obce Jindřiš. V její blízkosti se nachází pískovna, která je v létě využívána k rekreaci. V obci se nalézá kamenný barokní most se sochou sv. Jana Nepomuckého, který překonává Hamerský potok.

Červené turistické značení vedoucí podél Hamerského potoka z Jindřiše ke zřícenině Vítkův hrádek pokračuje až do Malého Ratmírova, rekreačního střediska při Ratmírovském rybníku vybudovaném ve středověku. Zde opět využijete cyklotrasy 1113, která vede do nedalekých Vlčic, kde odbočíte směrem do Mutyněvsi. Odtud vás zelená značka a později značka žlutá povede kolem rybníka Mutina z roku 1571, který má písčité dno, a je proto využíván k rekreaci.

Žlutá turistická značka dále prochází přes Matějovec s kostelem sv. Oldřicha a sv. Linharta a Rodvínova, kde se nachází poslední zajímavost na trase, a sice dřevěná zvonice na návsi pocházející z 18. století.

Z Rodvínova zpět do Jindřichova Hradce můžete využít žluté turistické značky nebo cesty vedoucí přes Horní a Dolní Skrýchov.

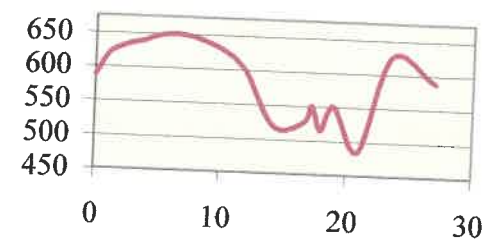
3. Technické památky Novobystřicka

technické památky: barokní kašna – strojírna železáren – železniční most – obelisk – úzkorozchodná trať – barokní kašna – pozůstatky čs. opevnění – nejsevernější bod Rakouska

trasa: 27 km, silniční kola

vede přes: Nová Bystřice – Albeř – zastávka Hůrky – Klenová – Senotín – Dobrá Voda – Číměř – Lhota – Nový Vojířov – Peršlák – Nová Bystřice

Profil trasy

zdroj: vlastní zpracování

Středně náročná trasa vede okolím Nově Bystřice prostředím České Kanady, z části pak kopíruje hranici s Rakouskem. Je vhodná pro školní mládež a rodiny s dětmi. V oblasti se nacházejí objekty liniového opevnění, u lesního hotelu Peršlák je možnost koupání.

Město Nová Bystřice se nachází jižně od Jindřichova Hradce při státní hranici s Rakouskem. Vzniklo ve 12. století, avšak po roce 1420, kdy bylo vypáleno husity, muselo být znovu vystavěno. Mezi památky města patří barokně upravený renesanční zámek, původně hrad zničený při požáru v roce 1607. V sousedství stojí kostel sv. Petra a Pavla pocházející ze 14. století, barokně upravený ve století 17. Náměstí zdobí mariánský sloup Nejsvětější Trojice a barokní kašna z 18. století. Zbytky městského opevnění se dochovaly jižně od náměstí.

Cyklotrasa č. 32 vede do nedaleké Albeře, v jejíž blízkosti se nachází zámček Terezínov. Zde naleznete pozůstatky strojírně železáren, které jsou patrné v okolí. Při zpáteční cestě do

Albeře, kde stezka naváže na cyklotrasu č. 1116, stojí za povšimnutí železniční most, který tvoří součást úzkokolejné trati vedoucí z Jindřichova Hradce do Nové Bystřice. Tento klenutý kamenný most byl postaven roku 1897.

V blízkosti kempu Osika je ve vzdálenosti 1 km od Albeře umístěn obelisk vyznačující 15. poledník. Na čtvercové desce zde stojí čtyřboký jehlan s nápisem Meridian von Theresienthal.

Zastávka Hůrky vám znovu připomene místní úzkorozchodnou trať, která byla otevřena roku 1897 a rozchod jejích kolejí je pouhých 760 mm. Severovýchodním směrem od zastávky se dostanete do obce Klenová, odkud vede žlutá turistická značka do Senotína, kde na návsi stojí kaple sv. Michala z roku 1973.

Podél Lhotského potoka se trasa ubírá k Dolnímu Panskému rybníku, v jehož blízkosti se nachází obec Dobrá Voda, kde byly objeveny prameny železité vody. Stojí zde také kaple Korunování Panny Marie pocházející z roku 1768.

V jádru Číměře stojí gotický kostel sv. Jiljí, později barokně přestavěný, a barokní kašna z 18. století s kamenným žulovým nízkým roubením na velmi bohatě vykrajovaném půdoryse.

Podél Koštěnického potoka vede trasa do Lhoty, kde naleznete boží muka a výklenkovou kapličku sv. Jana Nepomuckého.

Po cyklistické trase 1009 trasa pokračuje do Nového Vojířova, odtud pak na Peršlák. V oblasti se nachází pozůstatky československého opevnění. V hotelu Peršlák bývala budova pohraniční stráže, která byla postavena po první světové válce. U budovy najdete kámen republiky ve tvaru Československa s nápisem „Naše je a zůstane 21.5. 1938“.

Poblíž hotelu se nachází nejsevernější bod Rakouska. Odtud vede při hranici s Rakouskem zpět do Nové Bystřice cyklotrasa č. 1007.

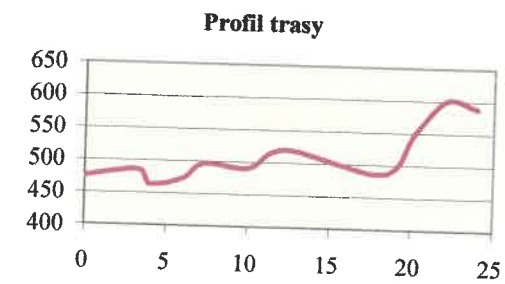
4. Po stopách technických památek z Jindřichova Hradce do Nové Bystřice a zpět

technické památky: Lišný Dvůr a sýpka – mostek s kapličkou – Pěněnský rybník – pozůstatky čs. opevnění – barokní kašna – úzkorozchodná trať

trasa: 24 km, silniční kola

vede přes: Jindřichův Hradec – Lišný Dvůr – Horní Žďár – Dolní Pěna – Horní Pěna – Malíkov nad Nežárkou – Nová Ves – Peršlák – Nový Vojířov –

Smrčná – Nová Bystřice – přesun úzkokolejnou železnici zpět do Jindřichova Hradce

zdroj: vlastní zpracování

Lehká trasa spojuje dvě města jižních Čech, Jindřichův Hradec a Novou Bystřici. Nabízí památky technické a kulturní, památky vesnického prostředí i možnosti vodních sportů. Trasa je vhodná pro rodiny s dětmi a jiné skupiny se zájmem o poznávací turistiku.

Horní Žďár se nachází jižně od Jindřichova Hradce. Po žluté turistické značce na cestě do Horního Žďáru nejdříve uvidíte Lišný Dvůr, panský dvůr založený v roce 1577. Roku 1772 zde vrchnost zřídila přádelnickou školu pro poddané z města a panství. Na témže místě se později nacházel hamr a ve druhé polovině 19. století byla ve dvoře zřízena parní lázeň a později lihovar. Stavební raritou je sýpka s hvězdicovitou střechou nacházející se ve dvoře.

Z Horního Žďáru trasa pokračuje do obce Dolní Pěna, kde se nachází malý klenutý můstek se zděnou kapličkou. Svým nepatrným rozpětím se mostek blíží rozměrům propustku. U jeden kilometr vzdálené obce Horní Pěna leží Pěněnský rybník, který je využíván k rekreaci. V obci můžete vidět kostel sv. Michala a sochu Panny Marie na návsi.

Přes Malíkov nad Nežárkou trasa pokračuje do Nové Vsi, vesnické památkové zóny se stavbami lidového stavitelství.

Prostředím Přírodního parku Homolka – Vojířov se dostanete k hotelu Peršlák, který původně býval budovou pohraniční stráže. Zde najdete kámen republiky ve tvaru Československa s nápisem „Naše je a zůstane 21.5. 1938“. Nedaleko hotelu se nachází nejsevernější bod Rakouska.

Podél hranice s Rakouskem trasa pokračuje do Nového Vojířova. V oblasti kolem hranic se nacházejí pozůstatky československého opevnění. Tato linie opevnění vede až ke Slavonicím.

V nedaleké Nové Bystřici naleznete kulturní památku v podobě žulové barokní kašny z 18. století. Na náměstí stojí dále mariánský sloup Nejsvětější Trojice. Jižně od náměstí se

dochovaly zbytky městského opevnění. Vedle renesančního zámku ze 17. století stojí za povšimnutí kostel sv. Petra a Pavla z poloviny 14. století, který byl v průběhu 17. století barokně upraven.

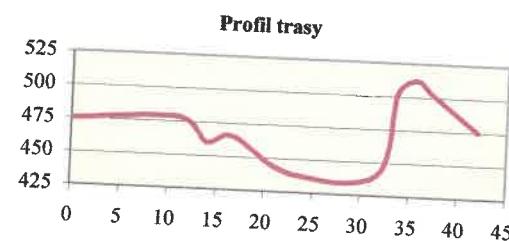
Stežka končí návratem úzkorozchodnou tratí do Jindřichova Hradce prostředím České Kanady. Zejména v letním období jsou vypravovány historické soupravy tažené parní lokomotivou.

5. K Velké Holné, skvostu středověku

technické památky: sýpka – zámecký příjezdový most – Velká Holná – kamenné patníky

trasa: 42 km, trekking, silniční kola

vede přes: Jindřichův Hradec – Pluhův Žďár – Červená Lhota – Samosoly – Kardašova Řečice – Na Sýkoře – Roseč – Ratiboř – Matná – Jindřichův Hradec

zdroj: vlastní zpracování

Poznávací trasa střední obtížnosti v podobě celodenního výletu je vhodná pro náročnější cykloturisty. Nabízí výlet na zámek Červená Lhota, jednu z nejznámějších památek jižních Čech. Téměř celou délku trasy kopírují hráze rybníků.

Z Jindřichova Hradce po cyklistické trase č. 32 dojedete do Pluhova Žďáru, jehož dominantou je jednopatrový čtyřkřídlý zámek, který by měl sloužit jako muzeum lidových řemesel. Technickou atraktivitou v obci je zděná sýpka pocházející z roku 1831.

Severně od Pluhova Žďáru leží Červená Lhota, barokně upravený renesanční zámek. Jeho součástí je technická památka, příjezdový most.

Modrá turistická značka vás povede přes Samosoly kolem několika rybníků, Prašivého rybníka, Kardaše, rybníka Svital, Šlechtova rybníka a Obecného rybníka až do Kardašovy Řečice. Ve městě naleznete kostel sv. Jana Křtitele a městskou vyhlídkovou věž. Na náměstí stojí socha místního rodáka, básníka a buditele Boleslava Jablonského.

Odtud se přes Cikar napojíte na cyklotrasu 1170, která vás povede kolem rybníka Velká Holná. Vodní nádrž na Holenském potoce je největším rybníkem na Jindřichohradecku, v pořadí podle velikosti zaujímá v ČR 9. místo. Původní rybník ze 14. století byl ve století 16.

zpevněn a rozšířen Jakubem Krčínem. Má 384 m dlouhou zemní sypanou hráz, která zadržuje 5,5 mil. m³ vody. Uprostřed rybníka o ploše 230 ha je ostrov Naxos s přírodní biosférickou rezervací.

Podél Velké Holné dojedete až do Roseče s kostelem sv. Šimona a Judy. Při cestě do Ratiboře se dochovaly kamenné patníky, které se řadí mezi dopravní technické památky. V Ratiboři vás zaujme kostel sv. Barbory a zvonička na návsi.

Z Ratiboře se přes obec Matná, kde na návsi stojí kaple sv. Jana Nepomuckého, vrátíte zpět do Jindřichova Hradce.

5.3 Typy na výlet

V okolí Jindřichova Hradce se nacházejí zajímavé technické památky, které jsou vhodné pro samostatnou propagaci. Jedná se zejména o jindřichohradecké úzkokolejky, Muzeum československého opevnění, muzea tkalcovství a provaznictví, a v neposlední řadě o soustavu rybníků v přírodním parku Česká Kanada.

Pro tyto objekty navrhuji samostatnou propagaci formou prospektu či brožury, které by byly dostupné v informačních střediscích měst a obcí především správního obvodu Jindřichohradecko, dále pak informačních střediscích turisticky frekventovaných měst jihočeského regionu, v neposlední řadě pak v samotných objektech jednotlivých technických památek.

5.4 Výstavy

Pro efektivnější propagaci technických památek a zvýšení zájmu o ně navrhuji vytvoření výstav, které by se zaměřovaly na technické památky v oblasti. Mohlo by se jednat o výstavy na téma „Pára v České Kanadě“, „Řemesla v historii Jindřichova Hradce“, „Budování vodních ploch ve středověku“, „Krása starých mostů“, „Jindřichův Hradec v době Národního obrození“ apod.

Výstava by se mohla také týkat technických památek v oblasti Jindřichohradecko jako celku. Vhodné objekty pro umístění výstavy jsou prostory muzea v Jindřichově Hradci, prostory knihovny a zrekonstruovaný zámecký mlýn.

Výstavy mohou být pojaty formou komparace dobových fotografií dnešních technických památek a jejich současné podoby. Fotografie by byly doplněny o texty seznamující návštěvníka s historií jednotlivých památek, jejich účelem a úloze v rozvoji oblasti Jindřichohradecko. Kromě expozice by mohly být pro návštěvníky pořádány kratší tematické besedy jako součást prohlídky výstavy.

Výstavy by samy o sobě byly produktem cestovního ruchu, navíc by propagovaly produkt technických památek. V místě výstavy by dále byly umístěny propagační materiály v podobě prospektů nabízejících typy na výlet po technických památkách, pohlednic a jiných suvenýrů.

5.5 Propagační materiály

Úspěšné zařazení technických památek do produktů cestovního ruchu závisí na jedné straně na jejich údržbě, na druhé straně je však nutné zlepšit propagaci technických památek jako samostatného produktu.

Pro tyto účely byly navrženy propagační materiály v podobě prospektů (viz. Volné přílohy), které seznamují návštěvníka s jednotlivými technickými památkami a navrhují mu způsob, jak využít svůj volný čas absolvováním pěších či cyklistických poznávacích tras, které nabízejí škálu technických, ale i jiných kulturních památek v oblasti Jindřichohradecko ve spojení s okolní přírodou.

Vhodnou formou propagace je komplexní brožura technických památek, která by podávala informace o jednotlivých technických památkách oblasti Jindřichohradecko a jejich poloze dále upřesněné v mapě, a doporučovala cykloturistické a pěší trasy, jejichž součástí tyto památky jsou.

6 Závěr

Technické památky v minulosti představovaly část potenciálu v cestovním ruchu zřídka využívanou. Avšak nutnost inovací za účelem oslovení nových skupin účastníků cestovního ruchu je jednou z příčin, proč se v posledních letech vzedmula vlna zájmu o technické památky a jejich využití v cestovním ruchu.

Cílem bakalářské práce bylo analyzovat stav technických památek v oblasti Jindřichohradecko a pokusit se nalézt možnosti, jak využít technické památky a zařadit je do produktů cestovního ruchu. K dosažení tohoto cíle byl proveden terénní výzkum, kterému předcházelo studium odborné literatury. Na základě výsledků analýzy byl navržen způsob uplatnění technických památek v rozvoji cestovního ruchu oblasti Jindřichohradecko.

Technické památky představují část kulturního dědictví, která je dokladem technických a řemeslných dovedností předchozích generací a zároveň ukazuje historickou strukturu výroby, vědy a techniky v určité oblasti. Tyto hypotézy, stanovené v kapitole 2.1 se potvrdily. Avšak je zde nutno dodat, že technické památky historickou strukturu pouze nastiňují. Při podrobnějším zkoumání historických pramenů je patrné, že oblast Jindřichohradecko měla v historii z hlediska výroby, vědy a techniky mnohem větší význam a tedy i bohatší strukturu.

Oblast Jindřichohradecko je velmi bohatá na technické památky a technické atraktivitu, často lokalizované ve venkovském prostředí. Tento potenciál cestovního ruchu je však v současné době v oblasti nejméně využíván. Největší překážkou využití v cestovním ruchu zůstává vedle obecného nezájmu technický stav objektů a nezachovalost technologie provozů. Vliv má zde i fakt, že oblast je známá jinými významnými kulturními a přírodními památkami, které tvoří z pohledu návštěvníků atraktivnější nabídku. Proto je třeba vytvářet produkty, které budou atraktivní pro více skupin účastníků cestovního ruchu, a to například spojením poznávání technických památek se sportovním vyžitím, cyklo a pěší turistikou. Zde se ukazuje cesta, jak využít potenciálu technických památek v rozvoji cestovního ruchu i v menších sídelních útvarech v okolí měst.

Avšak oblast se pyšní některými technickými skvosty, mezi něž patří úzkorozchodná dráha, v České republice unikátní provaznické muzeum, bývalý zámecký mlýn s vodní elektrárnou v Jindřichově Hradci, pozůstatky československého opevnění v pohraničí nebo středověká rybníční soustava. Tyto technické památky v cestovním ruchu své uplatnění již našly a mají své místo i v propagaci oblasti. To nelze konstatovat o méně významných

technických památkách, kterým často propagace chybí. Hypotéza, že propagace technických památek v cestovním ruchu je nedostatečná se tedy potvrdila pouze z části.

S propagací technických památek a atraktivit úzce souvisí i turistické značení, které u mnoha objektů chybí nebo je nepřehledné. Je však možno podotknout, že svou úlohu ve značení a informovanosti o památkách a atraktivitách sehrávají turistické mapy, které často informují o objektech technických památek a atraktivit na turisticky značených trasách i mimo ně.

Analýza technických památek dále potvrdila, že na využitelnost technických památek v cestovním ruchu má vliv hned několik faktorů. Jsou to faktory vyplývající z technického stavu památek, jejich významu a z míry ochoty vlastníků přistupovat k nim jako ke kulturnímu dědictví. Existuje však mnoho faktorů vnějších, které jsou určujícím momentem při rozhodování o využití technických památek v cestovním ruchu. Patří sem zejména postoj regionu, odpovědných úřadů a institucí. Zároveň však roli hraje prostředí, jeho materiálně-technická základna a další kulturní či přírodní atraktivity navazující na technické památky.

Vhodná kombinace těchto faktorů přispívá k začlenění technických památek do produktů cestovního ruchu a v oblasti Jindřichohradecko se prokázalo, že jejich využití a úspěšné fungování je možné. Dokladem je například úzkorozchodná trať a Muzeum čs. opevnění, plánované muzeum řemesel v Pluhově Žďáru, rekonstrukce zámeckého mlýna v Jindřichově Hradci nebo využívání jihočeských rybníků k rekreaci.

Technické památky se postupně začínají v produktech cestovního ruchu prosazovat a překonávají tak období, kdy byly považovány za méněcenné. Snaha o jejich využití bude narůstat s nutností hledat nové způsoby, jak přilákat návštěvníky do České republiky, a bude tím větší, čím urgentnější se stane potřeba hledat možnosti maximálního využití turistického potenciálu jednotlivých regionů.

Tato práce měla ukázat, že technické památky skutečně představují potenciál, který je možné zužitkovat, a snad se tomu tak v budoucnu stane. Věda a technika jsou totiž odpradáвна součástí každodenního života generací minulých i současných a pokrok, díky kterému se lidstvo dostalo až do 21. století by neměl být jako součást historického a kulturního dědictví opomíjen.

7 Summary

Technical monuments present a part of cultural heritage not often utilized in tourism and its products. However, often there is a great potential hidden in these monuments. Therefore this final work is aimed at presenting and showing possibilities of technical monuments utilization in products of tourism using analysis of their current state concerning for example technical state, technology conservation or importance of the object. These examples present utilization barriers, but it is also lack of interest that prevents the technical monuments from becoming a part of products of tourism or from being promoted.

Recently, the theme of technical monuments utilization in tourism is often discussed. The need for innovations in products of tourism leads to focusing on rarely used potential of tourism, such as technical monuments are.

The area of Jindřichohradecko is very rich in technical monuments and landmarks, nearly 70 objects can be found here. Among these there are monuments with importance reaching beyond the borders of the area and it is especially utilization of such monuments that can be promising in regional products of tourism.

Technical monuments show the historical structure of production in certain area and remind us of our ancestors' skills. Therefore, together with the historical data, they can form attractive products for different segments of tourists, mainly for families and youth. The perspective future of technical monuments can be seen also in the effect for outskirts of towns and villages, where the monuments are often located. The villages and the nature surrounding them also offer great opportunities for tourists who prefer active vacation, sightseeing combined with sports, such as cycling is.

The key to the solution for technical monuments utilization in tourism is in making attractive products that could compete with famous cultural heritage of the Czech Republic, products that would appeal to more than one segment of tourists, products that would attract people from different countries. Generally, it means to form many various products aimed at various groups of national and international tourists. All this technical monuments can offer. Therefore, it is important to analyze their possible effects for regions, to care for them as for cultural heritage and to bring them back to life as a product of tourism.

8 Použité zdroje

Knižní publikace

1. Běhalová, Š. *200 let Landfrasovy tiskárny*. Jindřichův Hradec: Okresní muzeum v Jindřichově Hradci, 1997. ISBN 978-80-90-1575-4-5.
2. Daněk, A., Glet, J. *Dovolená autem, pěšky, na kole: Jižní Čechy*. 1. vydání. Ostrava: Mirago, 2002. ISBN 80-86617-00-9.
3. David, P., Soukup, V. *222 technických skvostů České republiky*. 1. vydání. Praha: Kartografie Praha, a.s., 2005. ISBN 80-7011-867-9.
4. Dvořáková, E. In.: *222 technických skvostů České republiky*. 1. vydání. Praha: Kartografie Praha, a.s., 2005, str. 5. ISBN 80-7011-867-9
5. Hesková, M. *Cestovní ruch*. 1. vydání. Jindřichův Hradec: Fakulta managementu JU v J. Hradci, 1997. ISBN 80-7040-233-4.
6. Hesková, M., Tichá, L. *Řízení destinací v podmínkách mikroregionů ČR*. In.: *Analýza destinačních managementů v cestovním ruchu na příkladech České republiky a Rakouska*. 1. vydání. Bratislava: Kartprint, 2004, s. 27-33. ISBN 80-88870-42-9.
7. Hlušíčková, H. (editor) a kol. *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I. díl*. 1. vydání. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-043-8.
8. Hlušíčková, H. (editor) a kol. *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II. díl*. 1. vydání. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-044-6.
9. Hlušíčková, H. (editor) a kol. *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. díl*. 1. vydání. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-045-4.
10. Hlušíčková, H. (editor) a kol. *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. díl*. 1. vydání. Praha: Libri, 2004. ISBN 80-7277-160-4.
11. Josef, D. *Encyklopedie mostů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. 1. vydání. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-74-5.
12. Lednický, V. *Možnosti uplatnění technických památek v cestovním ruchu*. In.: *Sborník příspěvků z kolokvia Ostrava 2004*, Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2004, s. 6-13. ISBN 80-248-0610-X. S. 6-13.
13. Lednický, V. *Technické památky v cestovním ruchu*. 1. vydání. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2004. ISBN 80-248-0611-8.
14. Novotná, D. a kol. *Technické památky v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*. 1. vydání. Praha: Olympia, 2004, 96 s. ISBN 80-7033-831-8.

15. Pásková, M., Zelenka, J. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Česká republika, Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002.
16. Podhorský, M. *Jihočeský kraj*. Praha: freytag & berndt, 2003, ISBN 80-7316-031-5.
17. Ryglová, K. *Cestovní ruch*. 1.vydání – dotisk. Brno: B.I.B.S., 2005. ISBN 80-86575-92-6.
18. Šenberger, T. *Architektura industriálních staveb*. In.: *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I. díl*. Praha: Libri, 2002, str. 15 – 22. ISBN 80-7277-043-8.

Právní normy ve znění pozdějších předpisů

19. Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Internetové zdroje

20. Nejvýznamnější dochované památky v Nové Bystřici a okolí: Muzeum čs. opevnění [online]. [cit. 06-04-13]. Dostupné z: <<http://novabystrice.cz/pamatky/muzeum.php>>
21. Okres Jindřichův Hradec [online]. Poslední revize 10.3.2006, [cit. 06-04-14]. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Jind%C5%99ich%C5%AFv_Hradec>
22. O trase Greenway řemesel a vyznání [online]. Poslední revize 2005, [cit. 06-4-10]. Dostupné z: <<http://www.nadobrychcestach.cz/page.php?fp=greenway/o-trase-grv>>
23. Program rozvoje města Jindřichův Hradec: část II.1. Rozvoj cestovního ruchu [online]. Odbor rozvoje 2003. [cit. 06-02-28]. Dostupné z <http://twist.jh.cz/docs/urad/odbory/rozvoj/II.1.rozvoj_cestovniho_ruchu.pdf>
24. Program rozvoje města Jindřichův Hradec: část II.2. Památková péče [online]. Odbor rozvoje 2003. [cit. 06-02-28]. Dostupné z <http://twist.jh.cz/docs/urad/odbory/rozvoj/II.2.pamatky_a_pamatkova_pece.pdf>
25. Vybrané údaje o správních obvodech obcí s rozšířenou působností k 31.12.2004 [online]. Poslední revize 11.2.2006, [cit. 06-03-26]. Dostupné z <http://www2.czso.cz/xcr/redakce.nsf/i/vybrane_udaje_o_spravnich_obvodech_obci_s_rozsirenou_pusobnosti_k_31_12_2004>

Ostatní internetové zdroje

26. Jindřichohradecké místní dráhy: <http://www.jhmd.cz/>
27. Jižní Čechy a Šumava: <http://www.jiznicechy.org/cz/>
28. Města a obce online: <http://www.obce-mesta.cz/>
29. Národní památkový ústav: <http://www.npu.cz/>

30. Oficiální stránky města Nová Bystřice: <http://www.novabystrice.cz/>
31. Oficiální stránky města Jindřichův Hradec: <http://www.jh.cz/>
32. Oficiální stránky obce Deštná: <http://www.destna.cz/>
33. Oficiální stránky obce Pluhův Žďár: <http://www.pluhuvzdar.cz/>
34. Oficiální web Strmilova a okolí: <http://web.strmilovsko.cz/>
35. Portál InfoČesko: <http://www.infocesko.cz/>
36. Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska: <http://www.shscms.cz/ehd/>
37. Turistický server: <http://www.turistik.cz/>
38. Webové stránky: <http://www.atlas.cz/>

Propagační materiály informačních center

39. *Jindřichův Hradec. Město, které je škoda obejít.* Vydalo město Jindřichův Hradec, odbor rozvoje, oddělení cestovního ruchu, 2004.
40. *Jindřichohradecko. Tourist Region Guide.* Vydal Městský úřad Jindřichův Hradec, 2003.

Mapy

41. *Jindřichohradecko – Velká cykloturistická mapa.* 1. vydání. Zlín: SHOCart, 1998. ISBN 80-7224-025-0.
42. *Jihočeské cyklotrasy III.* 1. vydání. Praha: Geodézie ČS, 2002. ISBN 80-7279-214-8.

Ostatní zdroje

43. Hesková, M. a kol. *Závěrečná zpráva projektu WB-07-04: Technické památky v produktech cestovního ruchu.* Tábor: leden, 2006. Zadavatel projektu: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Projekt řešen v rámci programu „Výzkum pro potřeby regionů“. Projektový a řešitelský tým: Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Katedra cestovního ruchu v Táboře.
44. Navrátil, J. *Seznam technických památek správního obvodu obce Jindřichův Hradec.* Vypracováno v rámci projektu WB-07-04: Technické památky v produktech cestovního ruchu. Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Katedra cestovního ruchu v Táboře.

9 Seznam příloh

Příloha č. 1	Mapa správního území Jindřichův Hradec
Příloha č. 2	Počet technických památek jednotlivých odvětví ve sledovaném území
Příloha č. 3	Klasifikace technických památek použítá při analýze
Příloha č. 4	Seznam technických památek a atraktivit v oblasti Jindřichohradecko
Příloha č. 5	Otevírací doby vybraných objektů
Příloha č. 6	Informační střediska
Příloha č. 7	Služby pro cyklisty – prodej a servis
Příloha č. 8	Seznam ubytování
Příloha č. 9	Dopravní spojení
Příloha č. 10	Mapa k pěší trase „Technické památky českého pohraničí“
Příloha č. 11	Mapa k pěší trase „Provaznické řemeslo, deštenský unikát“
Příloha č. 12	Mapa k trase „Krajinou rybníků, technických památek středověku“
Příloha č. 13	Mapa k trase „Za technickými památkami na východ od Jindřichova Hradce“
Příloha č. 14	Mapa k trase „Technické památky Novobystřicka“
Příloha č. 15	Mapa k trase „Po stopách technických památek z Jindřichova Hradce do Nové Bystřice a zpět“
Příloha č. 16	Mapa k trase „K Velké Holné, skvostu středověku“
Volná příloha	Navržené propagační materiály

Příloha č. 2

Počet technických památek jednotlivých odvětví ve sledovaném území

Odvětví výroby	Počet
Vodohospodářské technické památky	14
Dopravní technické památky	13
Jiné technické památky stavebního charakteru	22
Technické památky pro zpracování zemědělských produktů	11
Technické památky a pozůstatky těžby surovin	4
Technické památky ostatní výroby	3
Technické památky pro zpracování dřeva	1
Technické památky po hutnické výrobě a kovovýrobě	1
Celkem	69

zdroj: vlastní šetření

Příloha č. 3

Klasifikace technických památek použítá při analýze

1 Vodohospodářské technické památky	
1.1	rybník
1.2	kašna
1.3	vodní kanál
1.4	jiná stavba
2 Dopravní technické památky	
2.1	silniční most
2.2	železniční most
2.3	železniční trať
2.4	jiná stavba
3 Jiné technické památky stavebního charakteru	
3.1	lázeňský dům
3.2	městské opevnění
3.3	liniové opevnění
3.4	muzea
3.5	jiné stavby
4 Technické památky pro zpracování zemědělských produktů	
4.1	špýchary a sýpky
4.2	pivovar
4.3	vodní mlýn
4.4	jiná výrobní stavba
5 Technické památky a pozůstatky těžby surovin	
5.1	rudný důl
5.2	jiná výrobní stavba
6 Technické památky ostatní výroby	
6.1	cihelna
6.2	jiná výrobní stavba
7 Technické památky pro zpracování dřeva	
7.1	pila
8 Technické památky po hutnické výrobě a kovovýrobě	
8.1	strojírna

zdroj: upravená verze klasifikace technických památek použité v projektu „Technické památky v produktech cestovního ruchu“, Zemědělská fakulta JU v Českých Budějovicích, Katedra cestovního ruchu

Příloha č. 4

Seznam technických památek a atraktivit v oblasti Jindřichohradecko

1 Vodohospodářské technické památky		
1.1	Člunek	Krvavý rybník
1.1	Horní Pěna	Pěněnský rybník
1.1	Jindřichův Hradec	rybník Vajgar
1.1	Kačlehy	Kačležský rybník
1.1	Kardašova Řečice	Velký řečický rybník
1.1	Kardašova Řečice	rybník Velká Holná
1.1	Malý Ratmírov	Ratmírovský rybník
1.1	Mutyněves	rybník Mutina
1.2	Číměř	kašna
1.2	Jindřichův Hradec	zámecká kašna
1.2	Kunžak	kašna
1.2	Nová Bystřice	kašna
1.3	Stráž nad Nežárkou	vodní kanál Nová řeka
1.4	Jindřichův Hradec	hráz, jez a zájezdek Vajgaru

2 Dopravní technické památky		
2.1	Červená Lhota	příjezdni zámecký most
2.1	Deštná	silniční most
2.1	Dolní Pěna	kamenný most s kapličkou
2.1	Horní Žďár	římský most
2.1	Jarošov nad Nežárkou	silniční most
2.1	Jindřichův Hradec	silniční most
2.1	Jindřiš	silniční most
2.1	Kamenný Malíkov	most silniční se sochou
2.1	Kunžak	most se sochou sv. Jana Nepomuckého
2.2	Albeř	železniční most
2.3	Jindřichův Hradec	JHMD úzkorozchodná trať
2.4	Dolní Pěna	historické cesty
2.4	Roseč	kamenné patníky

3 Jiné technické památky stavebního charakteru		
3.1	Deštná	prameny, lázně
3.2	Jindřichův Hradec	městské opevnění, brána
3.2	Nová Bystřice	pozůstatky městského opevnění
3.3	Nový Vojířov	československé opevnění
3.3	Staré město pod Landštejnem	československé opevnění, muzeum

3.4	Deštná	muzeum provaznictví
3.4	Jindřichův Hradec	movité technické památky v muzeu
3.5	Albeř	obelisk
3.5	Česká Olešná	katastrální zeměměřičský sloup
3.5	Jindřichův Hradec	zvony v kostele Nanebevzetí P. Marie
3.5	Jindřichův Hradec	vyznačení 15. poledníku
3.5	Jindřichův Hradec	vodní elektrárna
3.5	Jindřichův Hradec	elektrárna 9. mlýnů
3.5	Jindřichův Hradec	šindelna
3.5	Jindřichův Hradec	zámecká elektrárna
3.5	Jindřichův Hradec	elektroinstalace v pokoji Evžena Černína
3.5	Jindřichův Hradec	Landfrasova tiskárna
3.5	Nová Bystřice	zvony ve farním kostele
3.5	Nový Vojšov	železná opona
3.5	Popelín	památník zrušení roboty
3.5	Rodvínov	zvonice
3.5	Strmilov	kostelní zvony

4 Technické památky pro zpracování zemědělských produktů

4.1	Pluhův Žďár	sýpka
4.1	Popelín	špýchar
4.2	Jindřichův Hradec	pivovar
4.3	Jindřichův Hradec	Liebzeitův mlýn
4.3	Stráž nad Nežárkou	Fährichův Mlýn
4.3	Stráž nad Nežárkou	Gablerův mlýn
4.3	Strmilov	mlýnský náhon
4.3	Strmilov	Švěhlův mlýn
4.3	Střížovice	mlýnský náhon
4.4	Jindřichův Hradec	Lišný Dvůr, sýpka
4.4	Stráž nad Nežárkou	lihovar

5 Technické památky a pozůstatky těžby surovin

5.1	Okrouhlá Radouň	doly uranových rud
5.2	Dobrá Voda u Číměře	prameny železité vody
5.2	Dobrá Voda u Popelína	sírné prameny
5.2	Příbraz	těžba rašeliny

6 Technické památky ostatní výroby

6.1	Rosička	cihelna
6.2	Jindřichův Hradec	koželužny a ateliéry tapiserií
6.2	Strmilov	tkalcovská dílna

7 Technické památky pro zpracování dřeva

7.1	Stráž nad Nežárkou	pila Šimanov
-----	--------------------	--------------

8 Technické památky po hutnické výrobě a kovovýrobě

8.1	Terezín u Albeře	strojírna riese-stallburských železáren
-----	------------------	---

zdroj: Upravený seznam technických památek správního obvodu obce Jindřichův Hradec dle projektu „Technické památky v produktech CR“, Zemědělská fakulta JU v Českých Budějovicích, Katedra cestovního ruchu

Příloha č. 5

Otevírací doby vybraných objektů

MĚSTSKÁ VYHLÍDKOVÁ VĚŽ

Kostelní ulice
Od 1. dubna do 31. května a od 1. do 30. září
otevřeno o víkendech od 10.00 - 12.00 a 13.00
- 16.00 hodin. Od 1. června do 31. srpna denně
od 10:00 - 12:00 a 13:00 - 16:00.

MUZEUM ČS. OPEVNĚNÍ

Klášteř II
Miroslav Sviták
Václavská 31/III, 377 01 Jindřichův Hradec
tel.: +420 384 327 207
e-mail: svitak@jhweb.cz
Muzeum má nepravidelnou pracovní dobu (o
prázdninách většinou v sobotu od 9.00 do
17.00 hodin a v neděli od 9.00 do 13.00 hodin.

MUZEUM JINDŘICHOHRADSKA

Balbinovo náměstí 19/I, 377 01 J. Hradec
tel.: 384 363 661, 384 363 660
e-mail: muzeum@esnet.cz, fax: 384 361576
http://www.muzeum.esnet.cz/
V období od 1. dubna do 31. května a od 1.
října do 6. ledna otevřeno denně (mimo
pondělí) od 8:30 - 12:00 a 12:30 - 17:00
hodin. Od 1. června do 30. září otevřeno denně
od 8:30 - 12:00 a 12:30 - 17:00 hodin.

PROVAZNICKÉ MUZEUM Karla Klika

nám. Míru 95, 378 25 Deštná
tel.: +420 384 384 227
V období od 1.5. do 15.6. a 15.9. do 30.9.
otevřeno v pátek, sobotu a neděli od 9:00 -
11:00 a 12:00 - 17:00. Od 16.6. do 14.9.
otevřeno od úterý do neděle.

STÁTNÍ HRAD A ZÁMEK JINDŘICHŮV HRADEC

Dobrovského 1/I, 377 01 Jindřichův Hradec
tel.: +420 384 321 279, fax: +420 384 321 391
e-mail: zamek@j-hradec.cz
http://www.zamek@j-hradec.cz/
V dubnu a říjnu otevřeno denně (mimo pondělí) od
10:00 - 16:00 hodin, v květnu a září denně (mimo
pondělí) od 10:00 - 17:00, od 1. června do 31. srpna
denně od 10:00 do 17:30 hodin. Od 1. listopadu do
31. března je objekt uzavřen. V mimoprovodní době
jsou přijímány pouze předem objednané skupiny.

ZÁMECKÝ MLÝN

areál státního hradu a zámku Jindřichův Hradec
tel.: +420 384 361 033
http://www.langrurv-dum.cz
Otevřeno v letní sezoně.

ZÁMEK ČERVENÁ LHOTA

378 21 Kradašova Řečice
tel.: +420 384 384 228
E-mail: zamekcervenahlota@razdva.cz
http://www.pamatky-jc.cz/objekty/
Otevřeno v období od dubna do října od 9:30 - 16:00
(víkendy a svátky). V období května a září od 9:30 -
16.00 (mimo pondělí), od června do srpna od 9:30 -
16.30 (mimo pondělí).

ZÁMEK PLUHŮV ŽDĀR

Pluhův Žďár
tel.: +420 384 383 507
e-mail: posta@pluhuvzdar.cz
http://www.pluhuvzdar.cz
Po dohodě a majitelem otevřeno prakticky kdykoliv.

Příloha č. 6

Informační střediska

Informační středisko města Jindřichova Hradce

Panská 136/I
377 01 Jindřichův Hradec
tel.: +420 384 363 546
fax: +420 384 361 503
e-mail: info@jh.cz

Otevírací doba informačního střediska	
Od září do června	
pondělí - pátek	8.00 - 17.00
sobota	8.00 - 12.00
Od července do srpna	
pondělí - pátek	8.00 - 19.00
sobota, neděle	8.00 - 12.00

Informační středisko Nová Bystřice

Mírové nám. 53
378 33 Nová Bystřice
tel.: +420 384 386 909
e-mail: info@novabystrice.cz

Otevírací doba informačního střediska		
Od 16. září do 14. června		
pondělí a středa	7.00 - 12.00	12.30 - 15.30
úterý, čtvrtek a pátek	8.00 - 12.00	12.30 - 15.30
Od 15. června do 15. září		
pondělí - pátek	7.30 - 12.00	12.30 - 18.00
sobota, neděle	8.00 - 12.00	12.30 - 17.00

Příloha č. 7

Služby pro cyklisty – prodej a servis

BIKE SPORT JOMA
Václavská 544/III
377 01 Jindřichův Hradec
tel.: +420 384 323 433

Cyklo Sport Hájek
Jarošovská 53/II
377 01 Jindřichův Hradec
tel.: +420 384 361 345

CYKLOSERVIS Ivan Galík
Jáchymova 905/III
377 01 Jindřichův Hradec
tel.: +420 606 286 929

Cykloport SKI SERVIS Budošovi
Videňská 63
377 83 Nová Bystřice
tel.: +420 603 841 541

KG Sport
Štítného ul. 116/I
377 01 Jindřichův Hradec
tel.: +420 384 364 464
+420 602 471 634
+420 608 357 177

P+V, Cykloservis, Lovecké potřeby
Nám. Míru 8/I
377 01 Jindřichův Hradec
tel.: +420 384 363 115

Půjčovna jízdních kol
Železniční stanice (nádraží ČD)
Jindřichův Hradec
tel.: +420 387 852 391
+420 384 361 095

Příloha č. 8

Seznam ubytování

Hotely:

- Hotel Bílá paní, Dobrovského 5/I, Jindřichův Hradec, tel.: 384 362 660
Hotel Concertino, nám. Míru 141/I, Jindřichův Hradec, tel.: 384 362 320
Hotel Frankův Dvůr, Jemčinská 125/IV, Jindřichův Hradec, tel.: 602 344 839
Hotel Grand, nám. Míru 165/I, Jindřichův Hradec, tel.: 384 361 252
Hotel Nobys, Švermova 274, Nová Bystřice, tel.: 384 386 595
Hotel Perla, Nádražní 299/II, Jindřichův Hradec, tel.: 384 361 639
Hotel pod Šibeňákem, Studenská 390, Strmilov, tel.: 384 392 484
Hotel U města Vídně, Nádražní 203/II, Jindřichův Hradec, tel.: 384 323 056
Hotel Vajgar, nám. Míru 162/I, Jindřichův Hradec, tel.: 384 361 271
Lesní hotel Peršlák, Nový Vojířov 90, Nová Bystřice, tel.: 384 386 505

Penziony:

- Cyklo-penzion-Kasper, nám. Míru 178/I, Jindřichův Hradec, tel.: 384 361 474
Penzion Eva, Nová 944/II, Jindřichův Hradec, tel.: 384 363 418
Penzion Gibbon, Vídeňská 34/III, Jindřichův Hradec, tel.: 384 322 045
Penzion Hana klub, Nábřeží 1199/II, Jindřichův Hradec, tel.: 384 361 505
Penzion Holenský Dvůr, Ratiboř 52, Kardašova Řečice, tel.: 384 382 376
Penzion Hrutkov, Hrutkov 40, Jindřichův Hradec, tel.: 604 221 858
Penzion Kamenný Malíkov, Popelín, tel.: 384 396 385
Penzion Kapitán, Pražská 297/II, Jindřichův Hradec, tel.: 384 363 086
Penzion Lapka, Studnice 57, Lodhěřov, tel.: 384 385 325
Penzion Medvědí paseka, Nový Vojířov 74, Nová Bystřice, tel.: 384 386 167
Penzion Najdek, Najdek 1, Jindřichův Hradec, tel.: 384 385 192
Penzion Romantika, Leština 26, Strmilov, tel.: 606 408 345
Penzion Samorost, Jarošov nad Nežárkou, tel.: 777 602 863
Penzion Skrýchov, Dolní Skrýchov, Jindřichův Hradec, tel.: 384 326 438
Penzion Sport, Česká Olešná 40, Strmilov, tel.: 384 397 803
Penzion Sunny Side, Struhy 53, Kunžak, tel.: 384 399 215
Penzion U muzea, Smetanova 17/I, Jindřichův Hradec, tel.: 384 361 698
Penzion U Papoušků, Na Příkopech 188/II, Jindřichův Hradec, tel.: 384 362 235
Penzion U sv. Jana, Kunžak 100, tel.: 384 399 104
Penzion U tkadlen, Pod Hradem 7/IV, Jindřichův Hradec, tel.: 384 321 348
Penzion Zelinová, Studnice 42, Lodhěřov, tel.: 384 385 242

Autokempy:

- ATC Jindřiš, Jindřiš 15, Jindřichův Hradec, tel.: 607 251 911
ATC Komorník, Strmilov, tel.: 384 392 468
ATC Osika, Nová Bystřice, tel.: 384 386 157
ATC Zvůle, Kunžak, tel.: 384 399 189

Dopravní spojení

Autobusová doprava:

ČSAD Jindřichův Hradec

U Nádraží 694/II, 377 01 Jindřichův Hradec

tel.: +420 384 361 156

Informace o spojích ČSAD:

tel.: +420 384 371 922

Vlaková doprava:

České dráhy

9. května 877, 377 01 Jindřichův Hradec

tel.: +420 384 510 111

Informace o vlakových spojích:

České dráhy

tel.: +420 384 361 095

ČD centrum

Nádražní 193/II, 377 01 Jindřichův Hradec

tel.: +420 384 361 095

Jindřichohradecké místní dráhy

Nádražní 203/II, 377 01 Jindřichův Hradec

tel.: +420 384 361 165

fax: +420 737 204 555

e-mail: office@jhmd.cz

<http://www.jhmd.cz/>

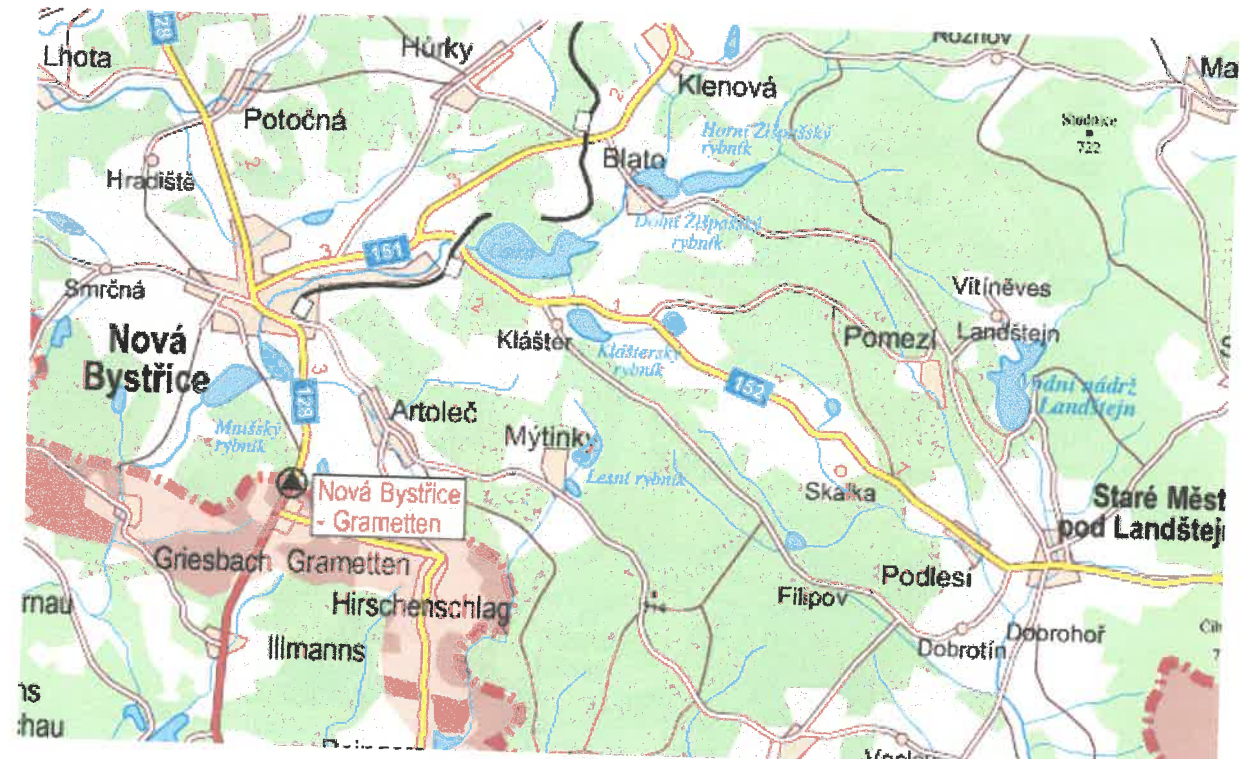
Info:

Železniční stanice Nová Bystřice

tel.: +420 384 386 110

Příloha č. 10

Mapa k pěší trase „Technické památky českého pohraničí“

zdroj: www.atlas.cz

Příloha č. 11

Mapa k pěší trase „Provaznické řemeslo, dešterský unikát“

zdroj: www.atlas.cz

Příloha č. 12

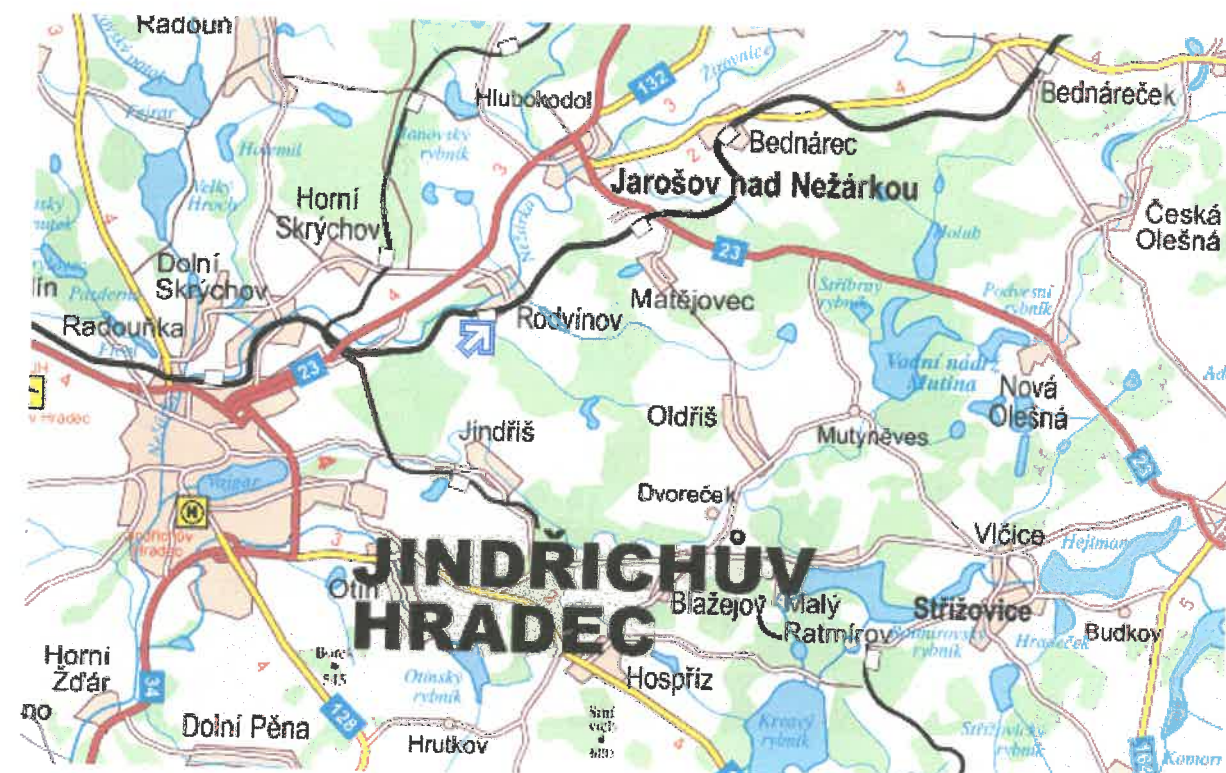
Mapa k trase „Krajinou rybníků, technických památek středověku“

zdroj: www.atlas.cz

Příloha č. 13

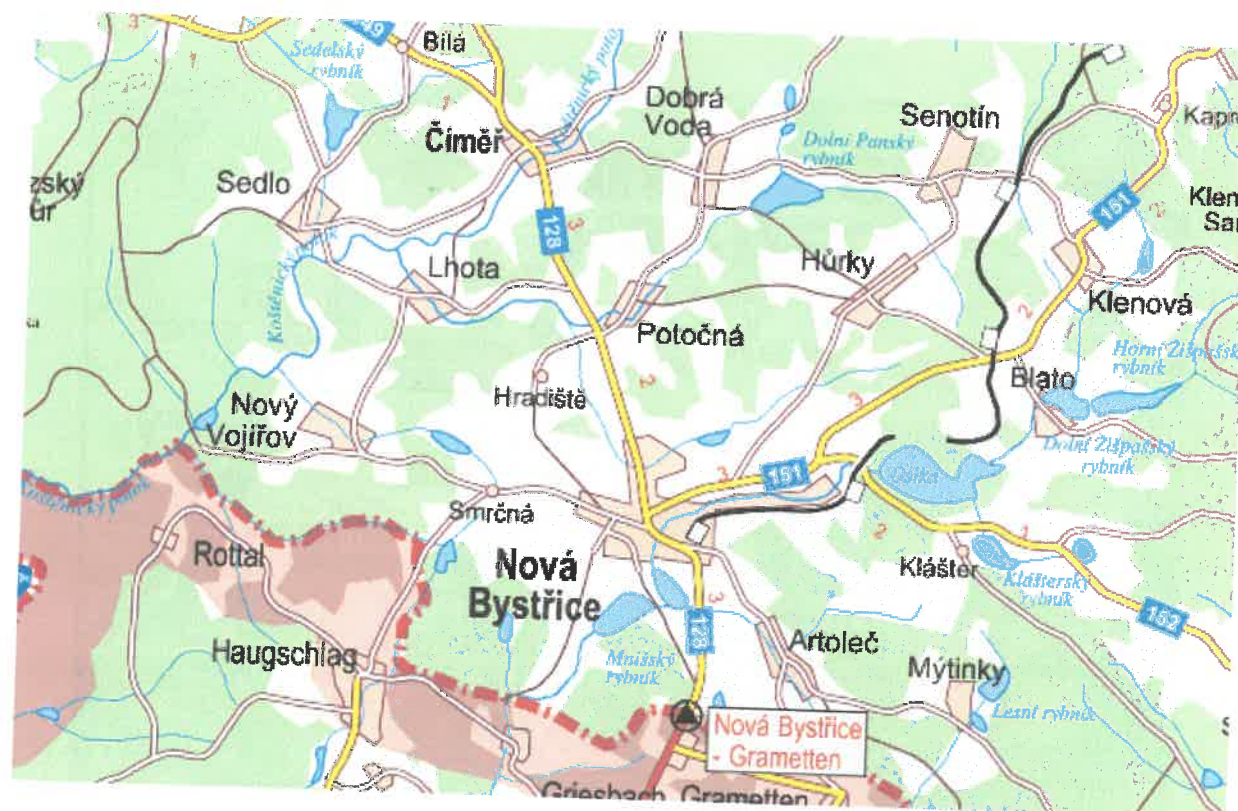
Mapa k trase „Za technickými památkami na východ od Jindřichova
Hradce“

zdroj: www.atlas.cz

Příloha č. 14

Mapa k trase „Technické památky Novobystřicka“

zdroj: www.atlas.cz

Příloha č. 15

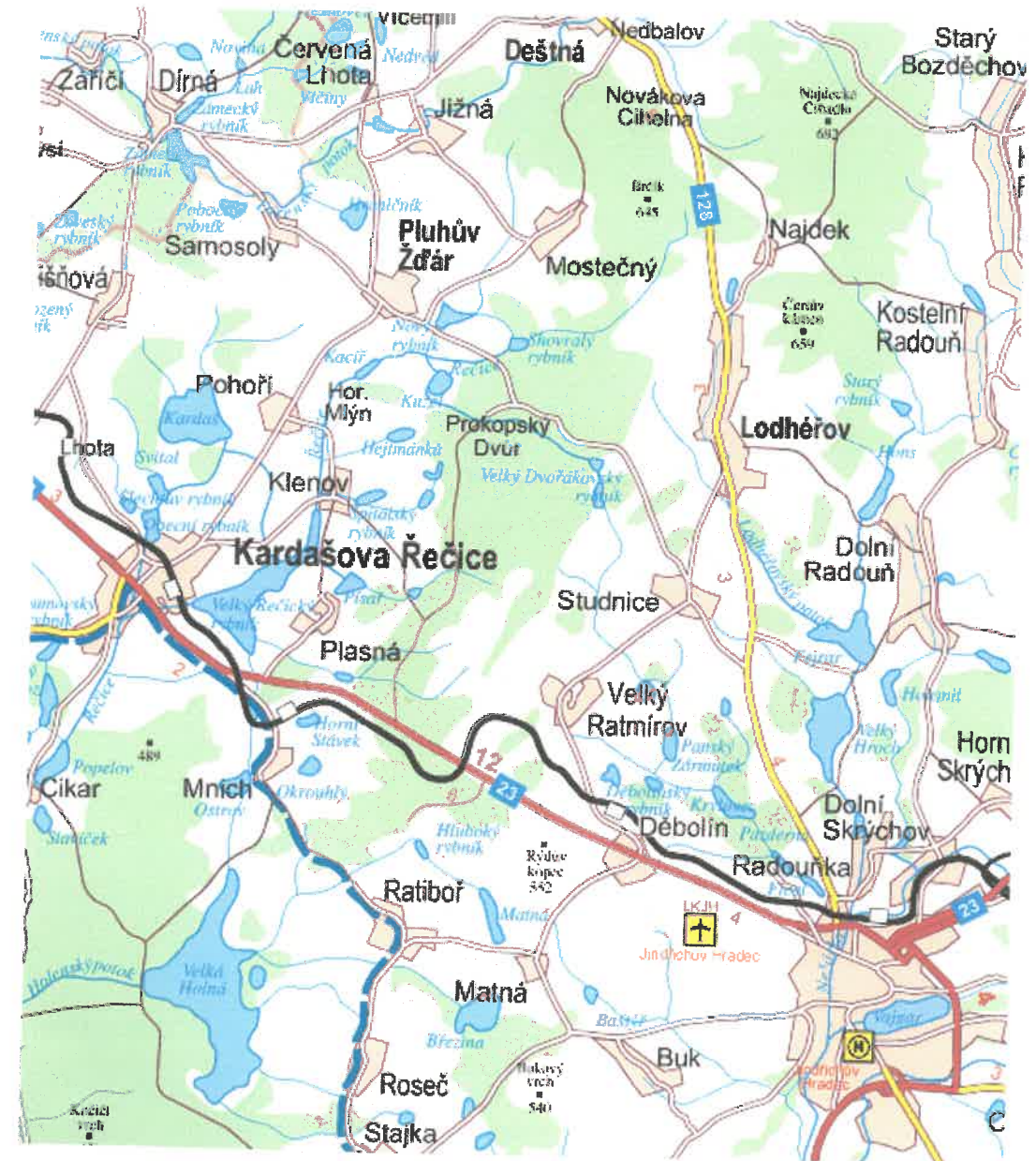
Mapa k trase „Po stopách technických památek z Jindřichova Hradce do
Nové Bystřice a zpět“

zdroj: www.atlas.cz

Příloha č. 16

Mapa k trase „K Velké Holné, skvostu středověku“

zdroj: www.atlas.cz

8. HRÁZ, JEZ A ZÁJEZDEK VAJGARU

Hráz, jez a zájezdek Vajgaru v Jindřichově Hradci patří mezi významné kulturní nemovité památky městské památkové rezervace. Toto technické dílo, které novým způsobem reprodukuje zařízení ze 13. století, udržuje hladinu Vajgaru od doby, kdy byl jez v 17. století zvýšen.

9. SILNIČNÍ MOST ZVANÝ VAJGARSKÝ

Kamenný most, který překonává vodoteč mezi Velkým a Malým Vajgarem, má tři nízké oblouky, přičemž dva oblouky jsou ploché a jeden půlkruhový. Na kamenném zábradlí stojí dvě plastiky. Jednou je sousoší Ukřižování od Matouše Strachovského z doby okolo roku 1760 s podstavcem z hrubozrné žuly se znakem s kotvami a hvězdou. Druhou je pískovcová socha sv. Jana Nepomuckého z první poloviny 18. století, která znázorňuje světce stojícího na kamenných oblacích. Z mostu je pěkný pohled na Velký a Malý Vajgar, na zámek a sluneční hodiny umístěné na jednom z domů při břehu Malého Vajgaru.

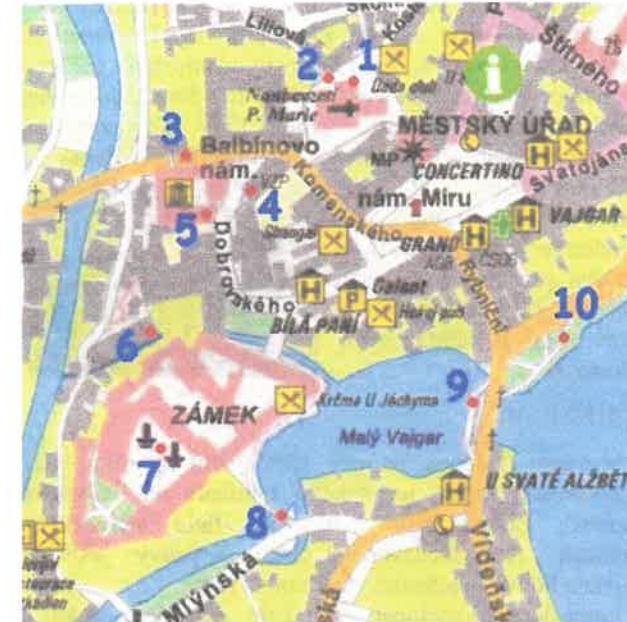

10. RYBNÍK VELKÝ VAJGAR

Rybník napájený Hamerským potokem byl vybudován pravděpodobně ve 13. století, kdy tvořil významnou součást hradního opevnění. První listinná zpráva o Vajgaru je zachována z 23.6.1399. Analýza sedimentů však prokázala, že menší vodní nádrž na místě Vajgaru vznikla již v 10. století. Rybník byl vždy v majetku vrchnosti a původně se nazýval Městský či Zámecký. Německé pojmenování Weiher se ve větší míře vyskytuje od 18. století. Odtud je odvozeno počestlé jméno Vajgar. V roce 1860 byl na rybníku hrabětem Černínem vybudován ostrůvek.

Mapa Jindřichova Hradce

POZVÁNKA NA VÝLET ZA
TECHNICKÝMI PAMÁTKAMI
JINDŘICHOVA HRADCE

TECHNICKÉ PAMÁTKY
JINDŘICHOVA
HRADCE

Otevírací doby objektů najdete v informačním středisku a na webových stránkách.

Informační středisko Město Jindřichův Hradec
Panská 136/1, 37701 Jindřichův Hradec
tel. +420 384 363 546
fax. + 420 384 361 503
email: info@jh.cz

1. ZVONY V KOSTELE NANEBEVZETÍ PANNY MARIE

Věž u proboštského kostela Nanebevzetí Panny Marie je gotického původu a pochází patrně ze 14. století, i když první dochované písemné zprávy jsou až z 15. století. Věž měří celkem 68,3 metrů a výstup na ni po 153 schodech umožňuje návštěvníkům prohlížet si město a okolí z výšky 35,3 m.

Na věži se ještě v 17. století nacházelo sedm zvonů. Při požáru města v roce 1801 se plameny nevyhnuly ani věži, ta vyhořela a zvony se zřítily. Nejznámější a největší z hradeckých zvonů byl tzv. Kňour, po známém Zikmundu z pražského chrámu sv. Víta druhý největší zvon v Čechách.

2. VYZNAČENÍ 15. POLEDNÍKU

Jedna ze zeměměřičských atrakcí města se nachází v Kostelní ulici za proboštským chrámem Nanebevzetí Panny Marie. V dlažbě je zde vyznačen průběh 15. poledníku, který je doplněn deskou na zdi kostela. Ta svým nápisem hlásá: „Tímto místem prochází 15. poledník na východ od Greenwiche.“

3. NEŽÁRECKÁ BRÁNA

Nežárecká brána patří společně s bývalým jezuitským seminářem k městskému opevnění. Z původních tří městských bran se zachovala právě jen tato jediná, dřívce též nazývaná Linecká. Původní středověká brána o dvou gotických patrech byla rozšířena při výstavbě přilehlé budovy semináře o další patro pozdně renesanční podoby. V roce 1879 byly v bráně instalovány věžní hodiny jindřichohradeckého hodináře Martina Rezka.

Brána je na západní straně ozdobena kamenným reliéfem městského znaku v renesanční kartuši, vnitřní strana brány byla na konci 17. století opatřena malovanými erby Jana Jiřího Jáchyma Slavaty a jeho manželky Marie Markéty z Rappachu.

4. LANDFRASOVA TISKÁRNA

Empírová budova stojící vedle městského muzea patří k nejvýznamnějším stavbám první poloviny 19. století ve městě. Od konce 18. století zde byla umístěna tiskárna významné jindřichohradecké rodiny Landfrasů. Josef Jan Landfras založil tiskárnu v roce 1797, kdy zakoupil vybavení tiskaře Hilgartnera a přenesl je do domu na Balbínově náměstí. Po roce 1801, kdy Jindřichův Hradec zachvátil požár, byla budova přestavěna a Josef tiskárnu řídil až do roku 1826, kdy ji předal synu Aloisovi.

5. MUZEUM

Muzeum (založené v roce 1882) sídlí od roku 1927 v budově bývalého jezuitského semináře na Balbínově náměstí. Bohaté sbírky obsahují řadu technických památek. Nejvyhledávanější jsou Kryzovy jesličky, největší lidový mechanický betlém na světě.

Řemeslnou dovednost zachycuje expozice cechů a hodin. Cechovní předměty jsou důkazem faktu, že Jindřichův Hradec patřil ve středověku k největším českým městům s bohatě rozvinutým obchodem i řemesly. V expozici jsou vystaveny historické hodinové stroje a dílo místního hodinářského mistra Martina Rezka.

Bohatým tradicím písemnictví a knihtisku je věnována expozice knižní kultury. Součástí expozice je i tiskařský lis z Landfrasovy tiskárny pocházející z 19. století, který je v České republice ojedinělou technickou památkou. Původní zařízení historické jindřichohradecké lékárny z konce 18. století tvoří expozici lékárny "U Panny Marie Pomocné", která dokumentuje historii lékárenství v Jindřichově Hradci.

6. ZÁMECKÝ MLÝN „U ČTRNÁCTI“

Na místě zámeckého mlýna stával gotický mlýn, který byl součástí hradebního systému. První písemné zprávy nalezneme v listinách Jindřicha z Hradce z let 1448 a 1489. V roce 1551 nechal Jáchym z Hradce mlýn přestavět a zvětšit. Za velkého požáru v květnu roku 1615

mlýn vyhořel a po obnově byl v poslední čtvrtině 17. století vybaven čtrnácti vodními koly. V roce 1853 hrabě Eugen Czerin z Chudenic nechal celý objekt přestavět.

V souvislosti s úpadkem mlynářství v Čechách v 70. letech 19. století byl mlýn díky hraběti Černínovi v roce 1888 přestavěn na elektrárnu s Francisovou turbínou a dynamem Františka Křižíka. Vodní elektrárna, která byla rozšířena v roce 1902 a rekonstruována roku 1921, byla funkční až do roku 1996, tedy 126 let. V roce 1999 mlýn koupil Státní památkový ústav v Českých Budějovicích. Mlýn byl zrekonstruován a do provozu byla uvedena i vodní elektrárna (2002).

7. POKOJ EVŽENA ČERNÍNA, ZÁMECKÁ STUDNA A ČERNÁ KUCHYŇ

Komplex budov hradu a zámku v Jindřichově Hradci je po Pražském hradu a Českém Krumlově třetím nejrozsáhlejším zámeckým areálem v ČR. Jednou ze součástí prohlídkové trasy zámku je pokoj Evžena Černína. Elektrické rozvody v této místnosti jsou vzácnou technickou památkou. Elektroinstalaci zde provedl v letech 1886 a 1887 český vynálezce a elektrotechnik František Křižík.

Další z technických památek na zámku je i zámecká studna, kterou zdobí dvanáctiboký kamenný obrubník

s tesanými hradeckými erby a nástavná dekorativní mříž ve tvaru koruny. Vykoval ji jindřichohradecký kovář Ondřej, osazena byla v letech 1598 - 1604.

V areálu zámku se nachází i pozdně gotická hradní kuchyně, tzv. Černá kuchyně. Nejzachovalejší a dosud funkční kuchyňský prostor pochází z konce 15. století a je využíván k různým akcím např. v době vánočního adventu.

KAMENNÉ KAŠNY V KUNŽAKU

V Kunžaku, městečku východně od Jindřichova Hradce, se nachází hned několik kamenných kašen. Pod školou je umístěna žulová kašna, z městských kašen původně největší. Pochází z roku 1815 a byla vytesána z jednoho kusu žulového kamene.

Kašna uprostřed náměstí vznikla z 12 dílů. Původně byla pouze zábradlím kolem sochy sv. Jana Nepomuckého, které bylo v kašnu přeměněno na počátku 20. století.

MUZEUM TKALCOVSTVÍ VE STRMILOVĚ

Klimatické podmínky a relativně neúrodná půda měly za důsledek, že obyvatelé Strmilova byli nuceni orientovat se v rostlinné výrobě na plodiny, které dobře snášely místní drsné podmínky. Pěstování lnu společně s chovem ovcí vytvořilo předpoklady pro uplatnění soukenictví a tkalcovství. Dodnes fungující strmilovská tkalcovna byla založena Františkem Kubákem roku 1870. V druhé polovině 20. století se o rozvoj tkalcovské firmy zasloužil především Ferdinand Kubák. Ten také připravil expozici, která dala vznik muzeu tkalcovství v Kunžatecké ulici. Jeho současným majitelem je Zdeněk Kubák, který převzal rodinnou tkalcovskou dílnu.

ŠVEHLŮV MLÝN NA HAMERSKÉM POTOCE

Jednou z památek Strmilova je i Švehlův mlýn na horním toku Hamerského potoka. Bylo v něm zřízeno malé muzeum minulosti a návštěvníci se zde setkají nejen se zbytky původního vybavení mlýna, ale i se spoustou jiných zajímavých předmětů běžné denní potřeby z minulého století.

Mapa Jindřichohradecka

POZVÁNKA NA VÝLET ZA TECHNICKÝMI PAMÁTKAMI JINDŘICHOHRADECKA

TECHNICKÉ PAMÁTKY JINDŘICHOHRADECKA

Otevírací doby objektů najdete v informačním středisku a na webových stránkách.

Informační středisko Město Jindřichův Hradec
Panská 136/I, 37701 Jindřichův Hradec
tel. +420 384 363 546
fax. + 420 384 361 503
email: info@jh.cz

ZÁMECKÝ MLÝN „U ČTRNÁCTI“

Na místě zámeckého mlýna v areálu hradu a zámku v Jindřichově Hradci stával gotický mlýn, který byl součástí hradebního systému. První písemné zprávy nalezneme v listinách Jindřicha z Hradce z let 1448 a 1489. V roce 1551 nechal Jáchym z Hradce mlýn přestavět a zvětšit. Za velkého požáru v květnu roku 1615 mlýn vyhořel a po obnově byl v poslední čtvrtině 17. století vybaven čtrnácti vodními koly. V roce 1853 hrabě Eugen Czerin z Chudenic nechal celý objekt přestavět.

V souvislosti s úpadkem mlynářství v Čechách v 70. letech 19. století byl mlýn díky hraběti Černínovi v roce 1888 přestavěn na elektrárnu s Francisovou turbínou a dynamem Františka Křižíka. Vodní elektrárna, která byla rozšířena v roce 1902 a rekonstruována roku 1921, byla funkční až do roku 1996, tedy 126 let. V roce 1999 mlýn koupil Státní památkový ústav v Českých Budějovicích. Mlýn byl zrekonstruován a do provozu byla uvedena i vodní elektrárna (2002).

MUZEUM PROVAZNICTVÍ V DEŠTNÉ

Dlouholetá tradice provaznictví v Deštné se datuje od 70. let 18. století, kdy přišel do městečka rod Kliků. Poslední provazník z tohoto rodu, Karel Klik, zřídil v roce 1998 v bývalé dílně svého domu provaznické muzeum, jediné tohoto typu v Čechách.

Provaznické řemeslo se v rodu dědilo takřka 250 let. V muzeu se předvádí výroba provazů, ruční předení pramenů ze lnu, tradiční tkaní popruhů a také část soukenického a tkalcovského řemesla. Návštěvníci se seznámí nejen s provaznickou historií a s náradím na výrobu provazů, rohožek a sítí, které se používalo před 200 lety, ale i s dnešní moderní výrobou.

MUZEUM ČS. OPEVNĚNÍ

Na Novobystřicku se při hranici s Rakouskem nachází linie československého opevnění. Dochovalo se zde několik objektů lehkého opevnění, některé z nich se staly součástí muzea.

Muzeum čs. opevnění se nachází východně od obce Klášter II nedaleko Nové Bystřice. K hlavnímu expozičnímu objektu muzea vede modrá turistická značka. Je vybaven vnitřním zařízením a výstrojí čs. vojáků z roku 1938, včetně nainstalovaných kulometných lafetací s upnutými kulometry.

Poblíž objektu se nachází další lehký objekt, který je však poničený trhavinami. Zde je možné prohlédnout si způsob betonáže a armování. Před pevností se ještě nalézají zákopy vykopané za zářijové mobilizace 1938 příslušníky 29. pěšího pluku, kteří obrannou linii na Novobystřicku v září 1938 obsazovali a byli jí i připraveni za každou cenu hájit.

Součástí muzea je ještě několik dalších objektů, jenž jsou trvale otevřené, ale zcela prázdné. K vidění je dále základ chaty, pocházející z roku 1936, která sloužila pro ubytování osádek opevnění. Zájemci mohou navíc shlédnout objekt, u jehož vchodu byl na přelomu 50. a 60. let postaven přístavek, tzv. protiatomová úprava vchodu.

MOSTEK S KAPLIČKOU V DOLNÍ PĚNĚ

V obci Dolní Pěna, která se nachází 3 km na jih od Jindřichova Hradce, býval kdysi barokní most z 18. století nazývaný Římský most. Dnes se obec může pyšnit už jen jiným unikátem, malým klenutým můstkem se zděnou kapličkou. Obdobný lze nalézt snad jedině v Jaroměři. Svým nepatrným rozpětím se mostek blíží rozměrům propustku. V kapličce stojí kamenná socha sv. Jana Nepomuckého, světce, jehož sochy jsou typické pro staré mosty jižních Čech.

PŘÍJEZDNÍ MOST ZÁMKU ČERVENÁ LHOTA

Z pohádek známý zámek Červená Lhota se nachází přibližně 8 km na sever od Kardašovy Řečice. Původně zde stávala gotická vodní tvrz ze 14. století, po roce 1530 však byla přestavěna na renesanční zámček, později ještě barokně upravovaný.

K romantickému zámku vede 28 metrů dlouhý a 3,8 metru široký kamenný klenbový most. Nad vrcholy dvou půlkruhových oblouků o čtyřmetrovém rozpětí jsou odvodňovací žlábků z mostovky. Oblouky spojuje dva metry široký pilíř.

JINDŘICHOHRADECKÉ ÚZKOKOLEJKY

Českou Kanadou vede v délce 33 km úzkorozchodná dráha, která spojuje Jindřichův Hradec s Novou Bystřicí již od roku 1897. Trať byla postavena za jeden a půl roku a v říjnu roku 1897 po ní projel první vlak. Slavnostní

zahájení provozu na železnici o rozchodu kolejí pouhých 760 mm se uskutečnilo 11. listopadu téhož roku. Na trati byly postaveny dva klenuté mosty, pět mostů s železnou konstrukcí a jeden viadukt.

V roce 1906, o devět let později, byla postavena druhá trať, tentokrát vedoucí z Jindřichova Hradce do Obrataně. Zajímavostí je, že na úseku 2,5 km dlouhém jsou úzkorozchodné koleje vedeny uvnitř normální tratě.

V současnosti je úzkokolejka v soukromých rukou a nabízí turistům kromě nejrůznějších služeb i tematické výlety. V letním období můžete například vyrazit na výlet historickou soupravou taženou parní lokomotivou.

D455